

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja • Kotouttaminen • 2021:54

Kotoutumisen sanasto: 1. laitos

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2021:54

Kotoutumisen sanasto: 1. laitos

Työ- ja elinkeinoministeriö Helsinki 2021

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Julkaisumyynti

Beställningar av publikationer

**Valtioneuvoston
verkkokirjakauppa**

Statsrådets
nätbokhandel

vnjulkaisumyynti.fi

Työ- ja elinkeinoministeriö

© 2021 tekijät ja työ- ja elinkeinoministeriö

ISBN pdf: 978-952-327-931-5

ISSN pdf: 1797-3562

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2021

Kotoutumisen sanasto:

1. laitos

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2021:54		Teema	Kotouttaminen
Julkaisija	Työ- ja elinkeinoministeriö		
Yhteisötekijä	Sanastotyöryhmä		
Kieli	suomi	Sivumäärä	49
Tiivistelmä	<p>Kotoutumisen sanastossa määritellään voimassa olevaan kotoutumislakiin (Laki kotoutumisen edistämisestä) ja kotoutumisen palveluihin liittyvät keskeiset käsitteet ja annetaan valtakunnalliset termisuositukset. Tavoitteena on yhdenmukaistaa käsitteiden käyttöä. Sanastossa on myös yhdenvertaisuuteen ja osallisuuteen liittyviä käsitteitä.</p> <p>Sanastossa maahanmuuttaja-termin rinnalle on nostettu termi maahanmuuttanut. Jälkimmäinen termi osoittaa selkeämmin sen, että henkilö on todella muuttanut maahan. Sanastossa korostetaan sitä, että maahanmuuttaja-termiä ei pidä käyttää silloin, kun viitataan henkilöihin, joiden oletetaan olevan maahanmuuttajia esimerkiksi nimensä tai ulkonäkönsä perusteella.</p> <p>Käsite kotoutuminen määritellään maahanmuuttajan yksilöllisenä prosessina, joka tapahtuu vuorovaikutuksessa yhteiskunnan kanssa. Käsitepari kotoutuminen ja yhteiskunnan vastaanottavuus kuvaavat sanastossa kotoutumisen kaksisuuntaisuutta. Termi kotouttaminen on korvattu termillä kotoutumisen edistäminen. Termiä kotouttaminen ei suositella käytettäväksi, koska sen voi tulkita niin, että maahanmuuttajalla ei ole aktiivista omaa roolia kotoutumisessa.</p> <p>Kotoutumisen sanastoon lisätään mahdollisia uusia käsitteitä kotoutumislain ja kotoutumista edistävien palveluiden uudistamisen yhteydessä. Sanasto on valmisteltu sanastotyöryhmässä ja työn on toteuttanut Sanastokeskus.</p>		
Asiasanat	kotoutuminen (maahanmuuttajat), maahanmuutto, sanastot, yhdenvertaisuus, kotouttaminen, maahanmuuttajat		
ISBN PDF	978-952-327-931-5	ISSN PDF	1797-3562
Julkaisun osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-931-5		

Integrationsordlista:

1 upplagan, kompletterad med svenska termer

Arbets- och näringsministeriets publikationer 2021:54	Tema	Integration
Utgivare	Arbets- och näringsministeriet	
Utarbetad av	Terminologiarbetsgrupp	
Språk	finska	Sidantal 49
Referat	<p>I ordlistan definieras de centrala begreppen i den gällande integrationslagen (lag om främjande av integration) och integrationstjänsterna. Ordlistan innehåller också riksomfattande termrekommendationer. Syftet är att harmonisera begrepps användningen. Det har också tagits in begrepp i ordlistan som gäller likabehandling och delaktighet.</p> <p>Termen invandrad har tagits in i ordlistan som synonym till termen invandrare. Den nya termen visar tydligare att personen faktiskt har flyttat till landet. I ordlistan betonas att termen invandrare inte ska användas när det hänvisas till personer som antas vara invandrare till exempel på grund av sitt namn eller sitt utseende.</p> <p>Begreppet integration definieras som en individuell process hos invandraren som sker i samspel med samhället. Begreppsparet integration och samhällets mottaglighet beskriver att integrationen sker i båda riktningarna. Den finska termen kotouttaminen (integration) har ersatts med kotoutumisen edistäminen (främjande av integration). Kotouttaminen rekommenderas inte längre, eftersom det kan tolkas så att invandraren inte har en aktiv roll i processen.</p> <p>Till Integrationsordlistan fogas eventuellt nya begrepp i samband med revideringen av integrationslagen och tjänsterna som stöder integration. Ordlistan har beretts i en arbetsgrupp och sammanställts av Terminologicentralen.</p>	
Nyckelord	integration (invandrare), invandring, ordlistor, likabehandling, integration, invandrare	
ISBN PDF	978-952-327-931-5	ISSN PDF 1797-3562
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-931-5	

Sisällysluettelo

Käsitekaavioluettelo.....	3
Esipuhe.....	4
Sanaston rakenne ja merkinnät.....	6
Käsitteet, määritelmät ja termit.....	6
Sanaston rakenne.....	6
Termitietueen rakenne.....	6
Käsitekaavioiden tulkinta.....	9
1 Kotoutumisen edistäminen ja palvelut.....	15
2 Kotoutumiseen liittyvät henkilöroolit.....	24
3 Oleskeluoikeus.....	31
4 Yhdenvertaisuus, osallisuus ja syrjintä.....	35
Suomenkielinen hakemisto.....	45

Innehåll

Förord.....	5
Ordlistans uppbyggnad och beteckningar.....	11
Begrepp, definitioner och termer.....	11
Ordlistans uppbyggnad.....	11
Termpostens uppbyggnad.....	11
Läsanvisning till begreppsdiagrammen.....	14
1 Främjande av integration och relaterade tjänster.....	15
2 Personroller gällande integration.....	24
3 Uppehållsrätt.....	31
4 Likabehandling, delaktighet och diskriminering.....	35
Svenskt register.....	44

Käsittekaavioluettelo

Käsittekaavio 1. Kotoutumisen edistäminen ja palvelut.....	23
Käsittekaavio 2. Kotoutumiseen liittyvät henkilöroolit.....	30
Käsittekaavio 3. Oleskeluoikeus.....	34
Käsittekaavio 4. Yhdenvertaisuus, osallisuus ja syrjintä.....	43

Esipuhe

Työ- ja elinkeinoministeriö ja Sanastokeskus käynnistivät elokuussa 2019 kotoutumisen sanastotyön. Kotoutumisen käsitteitä ei ole aiemmin määritelty yhtenä kokonaisuutena, mutta käsitteitä on ollut mukana eri sanastoissa.

Sanastotyön kohteena on ollut kotoutumislakiin (Laki kotoutumisen edistämisestä) ja kotoutumisen keskeisiin palveluihin liittyvien käsitteiden määrittely. Työssä on vastattu tarpeeseen yhdenmukaistaa voimassa olevan kotoutumislain ja sen osoittamien palveluiden käsitteiden käyttöä.

Kotoutumisen sanaston keskiössä on luonnollisesti käsite kotoutuminen. Kotoutumiseen ilmiönä kuuluu, että se on kahden- tai monensuuntainen prosessi, jossa myös ympäröivä yhteiskunta muuttuu ja kehittyy maahanmuuton myötä. Ruotsin ja englannin käsite integration kuvaa tätä kaksisuuntaisuutta hyvin. Suomen käsite kotoutuminen määritellään kuitenkin tässä sanastossa maahanmuuttajan yksilöllisenä prosessina, joka tapahtuu vuorovaikutuksessa yhteiskunnan kanssa ja jonka aikana maahanmuuttajan osallisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo yhteiskunnassa lisääntyvät. Tässä sanastossa käsitepari kotoutuminen ja yhteiskunnan vastaanottavuus kuvaavat kaksisuuntaisuutta.

Sanastotyössä on myös otettu ensiaskelia kohti laajempaa keskustelua maahanmuuton keskeisistä käsitteistä. Poliitikassa ja lainsäädännössä käytettävät termit vaikuttavat viranomaiskieleen mutta myös esimerkiksi asiakastyöhön sekä yleiseen keskusteluun ja asenneilmapiiriin. Siksi termejä on olennaista arvioida siitä näkökulmasta, edistävätkö ne yhdenvertaisuutta vai vähentävätkö sitä. Tällaisen arvioinnin tuloksena sanastoon on nostettu maahanmuuttaja-termin rinnalle termi maahanmuuttanut. Jälkimmäinen termi osoittaa selkeämmin sen, että kyseessä on henkilö, joka on itse muuttanut maahan (vrt. ruotsin utrikesfödd).

Olellainen osa sanastotyötä on pyrkimys yhteiseen ymmärrykseen siitä, mihin eri käsitteillä viitataan. Keskeisen maahanmuuttaja-termin osalta sanastossa korostetaan sitä, ettei termiä tulisi käyttää, kun viitataan henkilöihin, joiden oletetaan olevan maahanmuuttajia esimerkiksi nimensä, ulkonäkönsä tai äidinkielen perusteella. Sen sijaan maahanmuuttaja-terminä pitäisi käyttää vain sellaisissa tilanteissa, joissa termillä on selittävää arvoa, esimerkiksi tilastoissa.

Tarvetta tarkempiin käsitteisiin on yhä, ja erityisesti henkilörooleja koskeva käsitely jatkuu yhdessä sidosryhmien kanssa. Jatkotyössä pohditaan esimerkiksi sitä, onko Suomessa tarve ottaa käyttöön käsite kuvaamaan vasta maahan muuttaneita (vrt. ruotsin kielen nyanländ) tai yhdenmukaistaa Suomeen muuttaneiden vanhempien Suomessa syntyneitä lapsia koskevaa käsitteistöä. Myös rodullistamiseen sekä mustiin ja ruskeisiin suomalaisiin (vrt. POC, person of colour) liittyvä termistö on Suomessa vielä melko vaihtelevaa.

Sanastotyö jatkuu myös kotoutumisen keskeisten palveluiden osalta. Lakia kotoutumisen edistämisestä uudistetaan vuosina 2021–2022, ja sanastoon lisätään uuden lain sisältämät termit.

Sanastotyötä on tehty sanastotyöryhmässä, johon on kuulunut oikeusministeriön (Etno), ELY-keskuksen, TE-palveluiden, Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen, Väestöliiton sekä Opetushallituksen edustajia työ- ja elinkeinoministeriön asiantuntijoiden lisäksi. Sanastotyöryhmä on kokoontunut käsittelemään sanastoa useita kertoja vuosien 2019–2021 aikana.

Kotoutumisen sanasto oli lausuttavana lausuntopalvelu.fi:ssä 16.12.2020–27.1.2021. Lausuntoja saatiin yhteensä 41 kappaletta eri toimijoilta. Lausunnot käsiteltiin sanastotyöryhmässä kevään 2021 aikana.

Kotoutumisen sanastotyöryhmän jäsenet

Työ- ja elinkeinoministeriö:
Erityisasiantuntija Helena Torkko
Neuvotteleva virkamies Anna Bruun
Johtava asiantuntija Anne Alitolppa-Niitamo
Projektipäällikkö Maria Tiainen

Oikeusministeriö: Peter Kariuki
Uudenmaan ELY-keskus: Jaana Suokonautio
Uudenmaan TE-toimisto: Tuija Soininen
Terveiden ja hyvinvoinnin laitos: Shadia Rask
Opetushallitus: Anne Kolehmainen
Väestöliitto: Mina Zandkarimi

Sanastokeskuksesta työskentelyä ovat ohjanneet terminologit:
Katri Seppälä
Anu Ylialmi

Ruotsinkieliset termit: valtioneuvoston kanslian käännös- ja kielitoimiala

Förord

Arbets- och näringsministeriet och Terminologicentralen började arbeta med Integrationsordlistan i augusti 2019. Integrationsrelaterade begrepp har inte tidigare definierats helhetsmässigt, men olika begrepp har ingått i andra ordlistor.

Målet för termarbetet har varit att definiera de begrepp som används i lagen om främjande av integration och i de viktigaste integrationsrelaterade tjänsterna. Arbetet är ett svar på behovet att förenhetliga användningen av begreppen i lagen och i tjänster enligt lagen.

Fokus för integrationsordlistan är förstås begreppet integration. Som fenomen är integration en tvåvägsprocess, eller mångriktad, så att också det omgivande samhället förändras och utvecklas i och med invandring. Begreppet integration på svenska och engelska beskriver den här ömsesidigheten väl. På finska definieras begreppet i den här ordlistan emellertid som en individuell process hos invandraren i samspel med samhället, och under processen ökar invandrarens delaktighet, jämlikhet och likabehandling i samhället. I den här terminologin beskrivs ömsesidigheten genom begreppspar integration och samhällets mottaglighet.

Genom terminologiarbetet har även de första stegen tagits på väg mot en bredare diskussion om de centrala invandringsrelaterade begreppen. De termer som används inom politiken och i lagstiftningen påverkar myndighetspråket, men också till exempel klientarbetet och den allmänna diskussionen och attitydklimatet. Därför är det viktigt att syna termerna med tanke på huruvida de främjar eller motverkar likabehandling. Ett resultat av detta arbete är termen invandrad, som tas upp som ett alternativ till ordet invandrare. Det förra visar tydligare att det handlar om någon som själv har invandrat till landet (jfr också ordet utrikesfödd).

Ett viktigt element i terminologiarbetet är strävan till samförstånd kring olika begrepps innebörd. I fråga om den centrala termen invandrare påpekas det i ordlistan att termen inte bör användas för att beskriva personer som antas vara invandrare till exempel på grund av deras namn, utseende eller modersmål. Termen bör i stället enbart användas för situationer där den har ett förklarande värde, till exempel inom statistik.

Behovet av exaktare begrepp kvarstår, och särskilt i fråga om personroller fortsätter begreppsarbetet tillsammans med olika intressentgrupper. I det fortsatta arbetet begrundas till exempel frågan huruvida det i Finland finns behov av begrepp för dem som nyligen anlänt till landet (att jämföras med svenskans begrepp nyanländ) eller av att förenhetliga begreppsapparaten gällande barn födda i Finland till föräldrar som flyttat till landet. Också terminologin kring rasifiering och svarta och bruna finländare (jfr engelskans POC, person of colour) är fortfarande rätt brokig i Finland.

Terminologiarbetet fortsätter även gällande de centrala integrationstjänsterna. Lagen om främjande av integration revideras åren 2021–2022, och ordlistan kommer att uppdateras med termerna i den nya lagen.

Terminologiarbetet har gjorts i en arbetsgrupp som utöver experter från arbets- och näringsministeriet även inkluderar sakkunniga vid justitieministeriet (Etno), NTM-centralen, arbets- och näringstjänsterna, Institutet för hälsa och välfärd, Befolkningsförbundet samt Utbildningsstyrelsen. Arbetsgruppen har under perioden 2019–2021 samlats ett flertal gånger för att diskutera ordlistan.

Integrationsordlistan lades ut för utlåtanden i tjänsten Utlåtande.fi för perioden 16.12.2020–27.1.2021. Sammanlagt inkom 41 utlåtanden. De har behandlats av arbetsgruppen under våren 2021.

Medlemmar i arbetsgruppen för Integrationsordlistan

Arbets- och näringsministeriet:

Helena Torkko, specialsakkunnig

Anna Bruun, konsultativ tjänsteman

Anne Alitolppa-Niitamo, ledande specialsakkunnig

Maria Tiainen, projektchef

Justitieministeriet: Peter Kariuki

NTM-centralen i Nyland: Jaana Suokonautio

Arbets- och näringsbyrån i Nyland: Tuija Soininen

Institutet för hälsa och välfärd: Shadia Rask

Utbildningsstyrelsen: Anne Kolehmainen

Befolkningsförbundet: Mina Zandkarimi

Arbetet har letts av Terminologicentralens terminologer,

Katri Seppälä

Anu Ylisalmi

De svenska termerna: statsrådets kanslis översättnings- och språksektor

Sanaston rakenne ja merkinnät

Käsitteet, määritelmät ja termit

Sanaston lähtökohtana on ollut luotettavien määritelmien, käsitejärjestelmien, termisuositusten ja termien vastineiden tuottaminen. Siksi sanasto on laadittu systemaattisesti, terminologisten periaatteiden ja menetelmien mukaisesti, jotka on määritelty ISO/TC 37:n (International Organization for Standardization/Technical Committee 37 Language and terminology) laatimissa kansainvälisissä standardeissa.

Terminologiselle sanastotyölle on ominaista käsitekeskeisyys. Siinä missä sanakirjat tarkastelevat sanoja ja niiden merkityksiä, terminologisten sanastojen lähtökohtana ovat käsitteet ja niiden väliset suhteet.

Käsitteet ovat ihmisen mielessään muodostamia ajatusmalleja, jotka vastaavat tiettyjä todellisuuden kohteita, niin sanottuja tarkoitteita. **Tarkoitteilla** on erilaisia ominaisuuksia. Näistä ominaisuuksista muodostettuja ajatusmalleja kutsutaan käsitepiirteiksi. Käsitteen sisältö muodostuu joukosta erilaisia käsitepiirteitä, joista olennaiset ja erottavat kuvataan **määritelmän** avulla. Terminologiset määritelmät on kirjoitettu sellaiseen muotoon, että niiden avulla voidaan tunnistaa kunkin käsitteen paikka käsitejärjestelmässä. **Termit** puolestaan ovat käsitteiden nimityksiä, joiden avulla voidaan lyhyesti viitata käsitteen koko sisältöön.

Sanaston rakenne

Sanasto on ryhmitelty **aiheenmukaisesti** jäsenneltyihin lukuihin, joissa toisiinsa liittyvät käsitteet on pyritty sijoittamaan lähemmäksi.

Aakkoselliset hakemistot löytyvät sanaston lopusta. Niissä käytetty numerointi viittaa käsitteen numeroon sanastossa. Hakemistoihin on poimittu suositettavien ja hylättävien termien lisäksi muita hakusanoja, jotka liittyvät läheisesti tiettyyn käsitteeseen. Muut hakusanat viittaavat siihen käsitteeseen ja sen numeroon, jonka yhteydessä kyseistä termiä käsitellään.

Termitietueen rakenne

Käsitteet on esitetty sekä numeroituina termitietueina että käsitejärjestelmiä kuvaavina kaavioina. Käsitekaaviot ja termitietueet on tarkoitettu toisiaan tukeviksi esitysmuodoiksi.

Termitietueessa käsitteelle annetaan ensin **termit**. Jos käsite on määritelty, termien jälkeen seuraa **määritelmä** ja mahdolliset määritelmää täydentävät lisätiedot eli **huomautukset**. Käsitteet on numeroitu juoksevasti. Seuraavalla sivulla on esimerkkinä käsitettä *kotoutumisen edistäminen* käsittelevä termitietue ja merkintöjen selitykset:

Termitietueen merkintä	Merkinnän selitys
2	käsitteen numero
kotoutumisen edistäminen	suomenkieliset termit; suositettava termi ensimmäisenä ja sen jälkeen sallittavat synonyymit
ei: kotouttaminen	hylättävä termi; tarkoittaa eri asiaa kuin suositettava termi eikä sitä pitäisi käyttää tässä merkityksessä tai termi on kielenvastainen tai vanhentunut
sv främjande <i>n</i> av integration	ruotsinkieliset vastineet (<i>n</i> = ett-suku)
määritelmä <i>kotoutumisen</i> tukeminen tarjoamalla tarpeenmukaisia palveluja ja edistämällä <i>yhteiskunnan vastaanottavuutta</i>	määritelmä; alkaa pienellä kirjaimella, ei pistettä lopussa; kursivointi viittaa sanastossa määritellyyn käsitteeseen
huomautus Termiä kotouttaminen ei suositella käytettäväksi, koska termin voi tulkita niin, että <i>maahanmuuttaja</i> on vain toiminnan kohde eikä hänellä ole aktiivista omaa roolia kotoutumisessa. Kotoutumista edistetään usein eri toimialojen viranomaisten ja muiden tahojen monialaisena yhteistyönä, ja tähän tarkoitukseen tarjotaan erilaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja. Kotoutumisen edistämiseksi laaditaan sekä kuntatason että kansallisen tason toimenpideohjelmia. Kuntatason ohjelman voi laatia yksittäinen kunta tai useampi kunta yhdessä. Kansallisen tason ohjelma edellyttää valtioneuvoston hyväksyntää.	huomautus; normaali virke, erotettu määritelmästä sisennyksellä; antaa lisätietoa käsitteestä, esimerkkejä, tietoa termien käytöstä yms.
definition stöd för <i>integrationen</i> genom ändamålsenliga tjänster och främjande av <i>samhällets mottaglighet</i>	määritelmän ruotsinkielinen käännös
anmärkning Integration främjas ofta genom sektorsövergripande samarbete mellan myndigheter på olika förvaltningsområden och andra aktörer, och olika informations-, rådgivnings- och handledningstjänster erbjuds för syftet. Handlingsprogram utarbetas såväl på kommunal som riksnivå för främjande av integrationen. På kommunal nivå kan program utarbetas av en enskild kommun eller av flera kommuner tillsammans. Ett program på riksnivå kräver statsrådets godkännande.	huomautuksen ruotsinkielinen käännös
Käsitekaavio: <i>Kotoutumisen edistäminen ja palvelut</i>	viittaus käsitekaavioon, jossa käsite esiintyy

Kooste kaikista käsitteiden yhteydessä sanasto-osuudessa käytetyistä merkintätavoista:

Termitietueen merkintä	Merkinnän selitys
lihavointi	suomenkieliset termit; suositettava termi ensimmäisenä ja sen jälkeen sallittavat synonyymit
<i>kursivoitu linkki</i>	(määritelmässä tai huomautuksessa) kursivoitu termi viittaa sanastossa määriteltyyn käsitteeseen; termi toimii sähköisessä versiossa linkkinä
<i>kursivoimaton linkki</i>	(määritelmässä tai huomautuksessa) teksti toimii linkkinä sanaston ulkopuoliseen kohteeseen
(1)	(suluissa oleva numero termin perässä) homonyymi; sanastossa on useita kirjoitusasultaan samanlaisia termejä, joilla on eri merkitys, esim. <i>jämlikhet (1)</i> ja <i>jämlikhet (2)</i>
mielummin kuin: hellre än:	ei-suositettava termi; termin käyttöä ei suositeta esimerkiksi kielellisistä syistä (kuten vierasperäisyyden vuoksi)
ei: inte:	hylättävä termi; tarkoittaa eri asiaa kuin suositettava termi eikä sitä pitäisi käyttää tässä merkityksessä tai termi on kielenvastainen tai vanhentunut
sv	ruotsinkieliset vastineet
<i>n</i>	ruotsin termi on ett-sukuinen
<i>pl</i>	termiä käytetään monikkomuotoisena
<kotoutuminen>	(teksti kulmasuluissa käsitteen numeron alla) ala, jolle määritelmä on rajattu tai jonka näkökulmasta määritelmä on kirjoitettu
<säädöksissä>	(teksti kulmasuluissa termin perässä) täsmennys termin käyttöalasta tai tapauksista, joissa termiä voidaan käyttää
Käsitekaavio:	viittaus yhteen tai useampaan käsitekaavioon, jossa käsite esiintyy; käsitekaavion nimi toimii sähköisessä versiossa linkkinä

Käsittekaavioiden tulkinta

Käsittekaaviot havainnollistavat käsitteiden välisiä suhteita ja auttavat hahmottamaan kokonaisuuksia. Sanastossa esiintyy terminologisia käsitesuhteita, joita on kuvattu UML:n (Unified Modeling Language) mukaisilla merkintätavoilla (ks. ISO 24156-1 Graphic notations for concept modelling in terminology work and its relationship with UML – Part 1: Guidelines for using UML notation in terminology work). Seuraavan sivun kaaviossa on annettu esimerkkejä käsitesuhteiden kuvaamisesta.

Käsitteen merkitseminen kaavioon

- sanasto-osuudesta käsitteen tiedoista on poimittu kaavioon käsitteen numero, ensimmäinen suositettava termi, mahdollinen homonyymin numero kaarisuluissa ja määritelmä
- lihavoimaton termi on kaaviossa helpottamassa kaavion tulkintaa, mutta sitä ei ole määritelty sanastossa

Hierarkkinen suhde (kolmioon päättyvä viiva \rightarrow)

- vallitsee laajemman yläkäsitteen (*kotoutumissuunnitelma*) ja sitä suppeamman alakäsitteen (*alajakäisen kotoutumissuunnitelma*) välillä
- alakäsite sisältää kaikki yläkäsitteen piirteet sekä vähintään yhden lisäpiirteen, mutta sitä vastaa suppeampi joukko tarkoitteita kuin yläkäsitettä
- alakäsite voidaan ajatella yläkäsitteen erikoistapaukseksi
- kolmion kärki osoittaa yläkäsitteeseen

Koostumussuhde (vinoneliöön päättyvä viiva \diamond)

- alakäsitteet ovat osia yläkäsitteenä olevasta kokonaisuudesta
- yläkäsitteen piirteet eivät sisälly alakäsitteeseen kuten hierarkkisessa käsitejärjestelmässä
- vinoneliö kiinnittyy yläkäsitteeseen

Assosiatiiivinen suhde (viiva ilman symbolia)

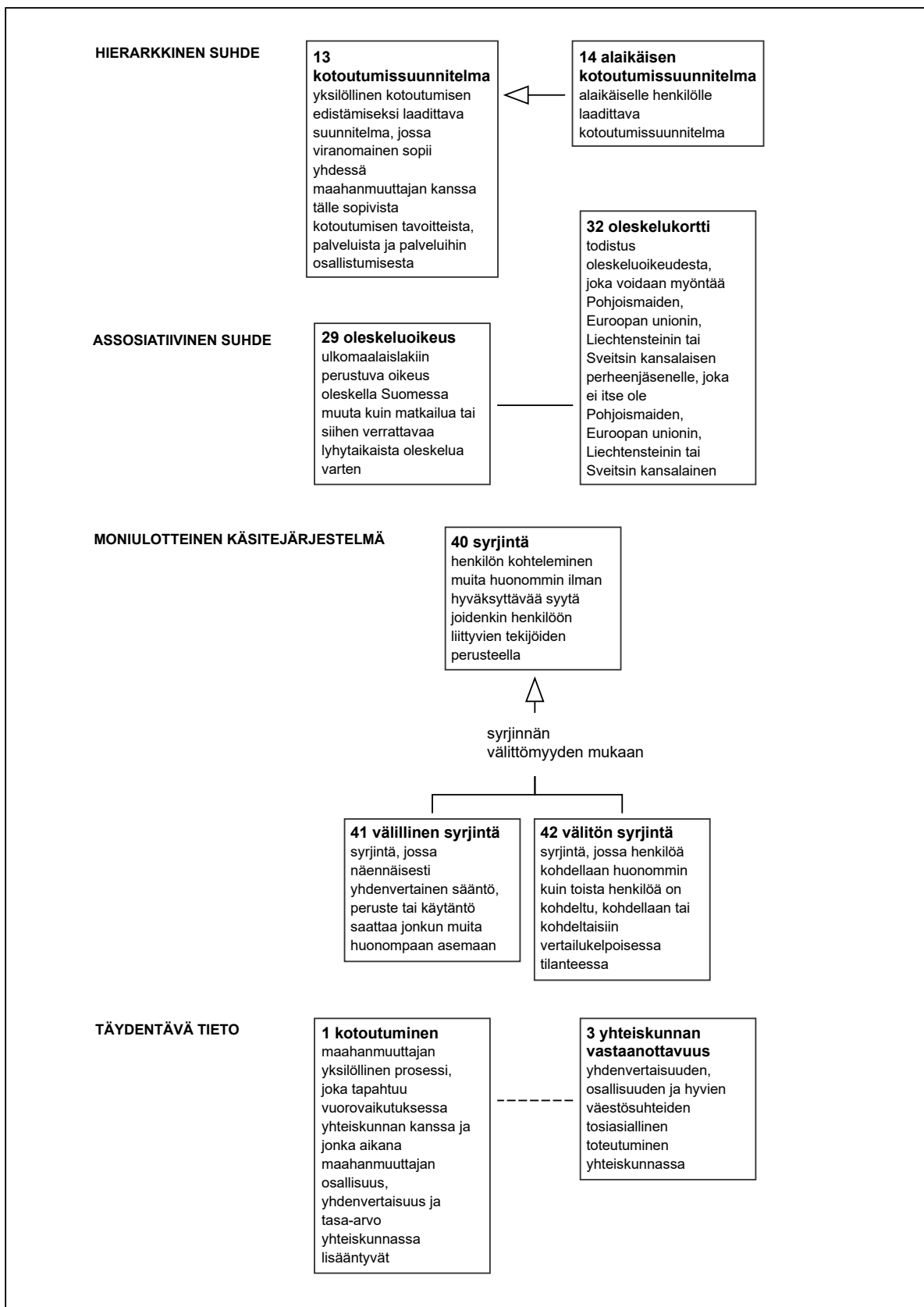
- käsitesuhde, jota ei voida luokitella hierarkkiseksi eikä koostumussuhteeksi (esim. ajalliset, paikalliset, toiminnalliset, välineelliset sekä alkuperään ja syntyyn liittyvät suhteet)
- assosiatiiivisen suhteen tyyppi käy yleensä ilmi määritelmän kielellisestä muodosta
- esimerkiksi *oleskelukortin* ja *oleskeluoikeuden* välillä on assosiatiiivinen suhde: oleskelukortti on todistus oleskeluoikeudesta, joka voidaan myöntää Pohjoismaiden, Euroopan unionin, Liechtensteinin tai Sveitsin kansalaisen perheenjäsenelle, joka ei itse ole Pohjoismaiden, Euroopan unionin, Liechtensteinin tai Sveitsin kansalainen

Moniulotteinen käsitejärjestelmä (viiva, jonka yhteyteen on tekstillä merkitty jaotteluperuste)

- yläkäsitteestä päästään erilaisiin alakäsitevalikoimiin eli ulottuvuuksiin käyttämällä eri jaotteluperusteita
- yhteen ulottuvuuteen kuuluvat eli yhden jaotteluperusteen mukaiset (kaaviossa saman jaotteluperusteen alle merkityt) alakäsitteet eivät voi yhdistyä uudeksi käsitteeksi (esimerkiksi *välillinen syrjintä* ei voi olla *välitöntä syrjintää*)
- eri ulottuvuuksiin kuuluvia eli eri jaotteluperusteiden alla olevia alakäsitteitä voidaan yhdistää uusiksi käsitteiksi (esimerkiksi *välillinen syrjintä* voi olla *rakenteellista syrjintää*)
- jaotteluperusteen nimitys on usein merkitty viivan yhteyteen (esimerkiksi *syrjintä* on jaettu alakäsitteisiin syrjinnän rakenteen mukaan, syrjinnän välittömyyden mukaan ja syrjinnän perusteiden määrän mukaan)

Täydentävä tieto (katkoviiva - - -)

- katkoviivoilla merkitään käsitesuhteet, jotka eivät käy ilmi määritelmien sanamuodoista (esimerkiksi käsitteiden *kotoutuminen* ja *yhteiskunnan vastaanottavuus* välinen assosiatiiivinen suhde on merkitty katkoviivalla, koska kotoutumisen määritelmässä ei viitata suoraan yhteiskunnan vastaanottavuuteen eikä päinvastoin)
- katkoviivoilla kuvatut käsitesuhteet täydentävät määritelmiä ja tukevat käsitteiden ymmärtämistä (*kansainvälistä suojelua saavaa* voidaan pitää *maahanmuuttajana*, vaikkei hierarkkinen käsitesuhde näy käsitteiden määritelmistä)
- katkoviivalla voidaan merkitä niin hierarkkinen suhde, koostumussuhde kuin assosiatiiivinen suhdekin

Ordlistans uppbyggnad och beteckningar

Begrepp, definitioner och termer

Utgångspunkten för arbetet med denna ordlista har varit att ta fram kvalitativa definitioner, begreppssystem, termrekommendationer och ekvivalenter för termer. I detta syfte valdes ett systematiskt arbetssätt, med tillämpning av de terminologiska principer och metoder som fastställts i de internationella standarder som utarbetats av ISO/TC 37 (International Organization for Standardization/Technical Committee 37 Language and terminology).

Kännetecknande för terminologiarbetet är att det fokuserar på begreppet. Medan ordböckerna tar fasta på ord och deras betydelser utgår de terminologiska ordlistorna från begrepp och begreppsrelationer.

Begreppen är abstraktioner för vissa företeelser i verkligheten, så kallade referenter. **Referenterna** har särskilda egenskaper. Abstraktioner av dessa egenskaper kallas kännetecknen. Begreppets innehåll är en uppsättning olika kännetecknen där de väsentliga och särskiljande kännetecknen beskrivs i en **definition**. De terminologiska definitionerna är skrivna så att man utifrån dem kan bestämma begreppens plats i begreppssystemet. **Termerna** är benämningar för begreppen och med dem kan man kort referera till hela begrepps innehållet.

Ordlistans uppbyggnad

Ordlistan är indelad i **ämnesvisa** kapitel och inom kapitlen har relaterade begrepp placerats nära varandra.

Alfabetiska register på alla språk som förekommer i ordlistan finns i slutet av ordlistan. Numret hänvisar till begreppets nummer i ordlistan. I registren ingår rekommenderade och avrådda termer samt vissa övriga söktermer som ligger nära något av ordlistans begrepp. Numret vid en sådan övrig sökterm hänvisar till det begrepp vars beskrivning innehåller söktermen.

Termpostens uppbyggnad

Begreppen presenteras i form av både numrerade term poster och diagram som återger begreppssystemen i grafisk form. Begreppsdiagrammen och term poster är avsedda att komplettera varandra.

I term posten ges först **termer**. Om begreppet har definierats följer det efter termerna en **definition** och eventuell tilläggsinformation, dvs. **anmärkingar**. Begreppen har fortlöpande numrering. På nästa sida visas som exempel term posten för *främjande av integration* och förklaringar till beteckningarna:

Beteckning i termposten	Förklaring till beteckningen
2	begreppets nummer
kotoutumisen edistäminen	finska termer; vid synonymer den rekommenderade termen först och efter den de tillåtna synonymerna
ei: kotouttaminen	avrådd term; termen betyder något annat än den rekommenderade termen och ska därför inte användas för det definierade begreppet, eller termen är språkvidrig eller föråldrad
sv främjande <i>n</i> av integration	svenska ekvivalenter (<i>n</i> = ett-ord)
määritelmä <i>kotoutumisen</i> tukeminen tarjoamalla tarpeenmukaisia palveluja ja edistämällä <i>yhteiskunnan vastaanottavuutta</i>	definition; liten begynnelsebokstav, saknar punkt, en kursiverad term hänvisar till ett begrepp definierat i ordlistan
huomautus Termiä kotouttaminen ei suositella käytettäväksi, koska termin voi tulkita niin, että <i>maahanmuuttaja</i> on vain toiminnan kohde eikä hänellä ole aktiivista omaa roolia kotoutumisessa. Kotoutumista edistetään usein eri toimialojen viranomaisten ja muiden tahojen monialaisena yhteistyönä, ja tähän tarkoitukseen tarjotaan erilaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja. Kotoutumisen edistämiseksi laaditaan sekä kuntatason että kansallisen tason toimenpideohjelmia. Kuntatason ohjelman voi laatia yksittäinen kunta tai useampi kunta yhdessä. Kansallisen tason ohjelma edellyttää valtioneuvoston hyväksyntää.	anmärkning; normal meningsbyggnad, skillnaden gentemot definitionen markeras genom indragning, ger tilläggsuppgifter om begreppet, exempel, uppgifter om termbruk etc.
definition stöd för <i>integrationen</i> genom ändamålsenliga tjänster och främjande av <i>samhällets mottaglighet</i>	översättning av definitionen på svenska
anmärkning Integration främjas ofta genom sektorsövergripande samarbete mellan myndigheter på olika förvaltningsområden och andra aktörer, och olika informations-, rådgivnings- och handledningstjänster erbjuds för syftet. Handlingsprogram utarbetas såväl på kommunal som riksnivå för främjande av integrationen. På kommunal nivå kan program utarbetas av en enskild kommun eller av flera kommuner tillsammans. Ett program på riksnivå kräver statsrådets godkännande.	översättning av anmärkningarna på svenska
Käsitekaavio: <i>Kotoutumisen edistäminen ja palvelut</i>	hänvisning till ett eller flera begreppsdiagram där begreppet förekommer

Förteckning över beteckningar som används i ordlistans textdel:

Beteckning i termposten	Förklaring till beteckningen
fetstil	finska termer; vid synonymi den rekommenderade termen först och efter den de tillåtna synonymerna
<i>kursiverad länk</i>	(i definition eller anmärkning) en kursiverad term hänvisar till ett begrepp definierat i denna ordlista; termen är en länk i en elektronisk version
<i>okursiverad länk</i>	(i definition eller anmärkning) texten är en länk som leder utanför denna ordlista
(1)	(numret inom parentes efter termen) homonym; termer med samma lydelse men olika betydelser, t.ex. <i>jämlikhet (1)</i> och <i>jämlikhet (2)</i>
mieluummin kuin: hellre än:	icke-rekommenderad term; termen rekommenderas inte t.ex. av språkliga skäl (t.ex. lån från främmande språk)
ei: inte:	avrädd term; termen betyder något annat än den rekommenderade termen och ska därför inte användas för det definierade begreppet, eller termen är språkvidrig eller föråldrad
sv	svenska ekvivalenter; vid synonymi den rekommenderade termen först och efter den de tillåtna synonymerna
<i>n</i>	den svenska termen är ett-ord
<i>pl</i>	termen används i pluralis
<integration>	(texten inom vinkelparentes under begreppets nummer) det ämnesområde som definitionen begränsar sig till
<i författningar>	(texten inom vinkelparentes efter termen) termens användningsområde eller det fall termen kan användas
Käsitekaavio:	hänvisning till ett eller flera begreppsdiagram där begreppet förekommer; namnet på begreppsdiagrammet är en länk i en elektronisk version

Läsanvisning till begreppsdiagrammen

Begreppsdiagrammen åskådliggör relationer mellan begreppen och gör det lättare att överblicka helheter. Ordlistan innehåller terminologiska begreppsrelationer som beskrivs enligt UML (Unified Modelling Language, se ISO 24156-1 Graphic notations for concept modelling in terminology work and its relationship with UML – Part 1: Guidelines for using UML notation in terminology work).

Presentation av **begreppet** i diagrammet

- av informationen i ordlistans textdel presenteras begreppets nummer, den första rekommenderade termen, eventuellt homonymnummer (inom parentes) och definitionen
- termer som inte är i fetstil i diagrammen är inte definierade i ordlistan, men är med i diagrammen för att underlätta tolkningen

Generisk begreppsrelation (streck som leder till triangel \rightarrow)

- råder mellan bredare överordnat begrepp (*integrationsplan*) och snävare underordnat begrepp (*integrationsplan för minderårig*)
- det underordnade begreppet delar alla kännetecken med det överordnade begreppet och har utöver det minst ett kännetecken samt en mindre uppsättning referenter än det överordnade begreppet
- det underordnade begreppet kan beskrivas som ett specialfall av det överordnade begreppet
- triangelns spets pekar mot det överordnade begreppet

Partitiv begreppsrelation (streck som leder till romb \diamond)

- de underordnade begreppen är delar av det överordnade begreppets helhet
- det överordnade begreppets kännetecken nedärvs inte till det underordnade begreppet såsom i den generiska relationen
- romben är placerad med en spets mot det överordnade begreppet

Associativ begreppsrelation (streck utan symbol)

- begreppsrelation som inte kan klassificeras som generisk eller partitiv begreppsrelation (t.ex. relationer som beskriver tid, plats, funktion, medier samt ursprung och uppkomst)
- typen av associativ begreppsrelation framgår i allmänhet av definitionens språkliga form
- t.ex. relationen mellan *uppehållskort* och *uppehållsrätt* är associativ: uppehållskort är ett intyg över uppehållsrätt, vilket kan beviljas familjemedlemmar till medborgare i Norden, Europeiska unionen, Liechtenstein eller Schweiz och som inte själva är medborgare i Norden, Europeiska unionen, Liechtenstein eller Schweiz

Flerdimensionellt begreppssystem (streck med indelningsgrunden angiven)

- det överordnade begreppet indelas enligt olika kriterier i olika grupper av underordnade begrepp
- underordnade begrepp i en och samma dimension (begreppen under en och samma indelningsgrund) utesluter varandra (t.ex. *indirekt diskriminering* kan inte vara *direkt diskriminering*)
- underordnade begrepp i olika dimensioner kan kombineras till nya begrepp (t.ex. *indirekt diskriminering* kan vara *strukturell diskriminering*)
- indelningsgrunden anges i allmänhet vid strecket

Kompletterande information (streckad linje - - -)

- streckade linjer anger begreppsrelationer som inte framgår av formuleringarna i definitionerna (t.ex. den associativa relationen mellan begreppen *integration* och *samhällets mottaglighet* anges med en streckad linje, eftersom definitionerna inte innehåller någon direkt hänvisning till det andra begreppet)
- begreppsrelationer som beskrivs med streckade linjer kompletterar definitionerna och underlättar tolkningen av begreppen (person som får internationellt skydd kan anses som invandrare även om den generiska begreppsrelationen inte framgår av begreppens definitioner)
- streckade linjer kan ange såväl generiska som partitiva eller associativa begreppsrelationer

1 Kotoutumisen edistäminen ja palvelut

1 Främjande av integration och relaterade tjänster

1

kotoutuminen

sv integration

määritelmä

maahanmuuttajan yksilöllinen prosessi, joka tapahtuu vuorovaikutuksessa yhteiskunnan kanssa ja jonka aikana maahanmuuttajan *osallisuus*, *yhdenvertaisuus* ja *tasa-arvo* yhteiskunnassa lisääntyvät

huomautus

Kotoutuminen edellyttää maahanmuuttajan omaa aktiivisuutta, *yhteiskunnan vastaanottavuutta* sekä vastaanottavuuden kehittämistä viranomaisten ja muiden toimijoiden yhteistyönä. *Omaiset* ja muut läheiset henkilöt voivat vaikuttaa henkilön kotoutumiseen. Kotoutumiseen kuuluu maahanmuuttajan oman kielen ja kulttuurin ylläpitäminen.

Kotoutumista voidaan tarkastella esimerkiksi rakenteellisen kotoutumisen (työllisyys, asuminen, koulutus, terveys ja hyvinvointi), vuorovaikutuksellisen kotoutumisen (sosiaalisten suhteiden ja verkostojen rakentuminen), suomen tai ruotsin kieleen ja suomalaiseen yhteiskuntaan perehtymisen sekä samastumisen ja identiteetin (yhteenkuuluvuus samaan yhteiskuntaan kuuluvien ihmisten kanssa) kannalta.

Ruotsin ja englannin käsite integration määritellään kaksisuuntaisena keskinäisen muuttumisen prosessina, jossa yhteiskunta muuttuu väestön monimuotoistuesssa ja maahanmuuttaja hankkii yhteiskunnassa tarvittavia tietoja ja taitoja. Tässä sanastossa käsitepari kotoutuminen ja yhteiskunnan vastaanottavuus kuvaavat kaksisuuntaisuutta.

definition

individuell process som sker hos *invandraren* i samspel med samhället, under vilken invandrarens *delaktighet*, *likabehandling* och *jämlikhet (1)* i samhället ökar

anmärkning

Integration förutsätter egen aktivitet hos invandraren, *samhällets mottaglighet* samt att mottagligheten utvecklas i samarbete mellan myndigheter och andra aktörer. *Anhöriga* och andra närstående kan påverka integrationen av en individ. I integration ingår upprätthållande av invandrarens eget språk och egen kultur.

Integration kan till exempel undersökas med tanke på strukturell integration (sysselsättning, boende, utbildning, hälsa och välbefinnande), interaktiv integrering (sociala relationer och nätverk), kunskaper i finska eller svenska och orientering i det finländska samhället samt identifiering och identitet (sambhörighet med andra i samhället).

På svenska och engelska definieras begreppet integration som en ömsesidig förändringsprocess där samhället förändras allteftersom befolkningen blir mer heterogen och en invandrare förvärvar de kunskaper och färdigheter som behövs i samhället. I den här ordlistan beskrivs ömsesidigheten med begreppspar integration och samhällets mottaglighet.

Käsitekaavio: [Kotoutumisen edistäminen ja palvelut](#)

2

kotoutumisen edistäminen

ei: kotouttaminen

sv främjande *n* av integration

määritelmä

kotoutumisen tukeminen tarjoamalla tarpeenmukaisia palveluja ja edistämällä *yhteiskunnan vastaanottavuutta*

huomautus

Termiä kotouttaminen ei suositella käytettäväksi, koska termin voi tulkita niin, että *maahanmuuttaja* on vain toiminnan kohde eikä hänellä ole aktiivista omaa roolia kotoutumisessa.

Kotoutumista edistetään usein eri toimialojen viranomaisten ja muiden tahojen monialaisena yhteistyönä, ja tähän tarkoitukseen tarjotaan erilaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja.

Kotoutumisen edistämiseksi laaditaan sekä kuntatason että kansallisen tason toimenpideohjelmia. Kuntatason ohjelman voi laatia yksittäinen kunta tai useampi kunta yhdessä. Kansallisen tason ohjelma edellyttää valtioneuvoston hyväksyntää.

definition

stöd för *integrationen* genom ändamålsenliga tjänster och främjande av *samhällets mottaglighet*

anmärkning

Integration främjas ofta genom sektorsövergripande samarbete mellan myndigheter på olika förvaltningsområden och andra aktörer, och olika informations-, rådgivnings- och handledningstjänster erbjuds för syftet.

Handlingsprogram utarbetas såväl på kommunal som riksnivå för främjande av integrationen. På kommunal nivå kan program utarbetas av en enskild kommun eller av flera kommuner tillsammans. Ett program på riksnivå kräver statsrådets godkännande.

Käsitekaavio: [Kotoutumisen edistäminen ja palvelut](#)

3

yhteiskunnan vastaanottavuus

sv samhällets mottaglighet

määritelmä

yhdenvertaisuuden, *osallisuuden* ja *hyvien väestösuhteiden* tosiasiallinen toteutuminen yhteiskunnassa

huomautus

Yhteiskunnan vastaanottavuus vaikuttaa *maahanmuuttajan kotoutumiseen*.

Koko yhteiskunta (sekä valtaväestön että vähemmistöjen edustajat) muuttuu väestön monimuotoistuuksessa.

definition

faktiskt uppnående av *likabehandling*, *delaktighet* och *goda relationer mellan befolkningsgrupper* i samhället

anmärkning

Samhällets mottaglighet påverkar *integrationen* av en *invandrare*.

Hela samhället (företrädare för såväl majoritetsbefolkningen som minoriteter) förändras allteftersom befolkningen blir mer heterogen.

Käsitekaavio: [Kotoutumisen edistäminen ja palvelut](#)

4

yhteiskunnan vastaanottavuuden edistäminensv främjande *n* av samhällets mottaglighet

määritelmä

toiminta, jolla kehitetään yhteiskunnallisia rakenteita ja vuorovaikutusta *yhteiskunnan vastaanottavuuden* lisäämiseksi

huomautus

Yhteiskunnan vastaanottavuuteen voidaan vaikuttaa esimerkiksi tunnistamalla ja purkamalla yhteiskunnan eriarvoistavia ja syrjiviä rakenteita sekä kehittämällä rakenteita ja palveluita *osallisuuden* lisäämiseksi.

Yhteiskunnan vastaanottavuutta voidaan lisätä myös vaikuttamalla asenteisiin, parantamalla ihmisten turvallisuuden tunnetta ja lisäämällä vuorovaikutusta.

definition

verksamhet som syftar till att utveckla samhällsstrukturerna och interaktionen för att öka *samhällets mottaglighet*

anmärkning

Samhällets mottaglighet kan till exempel påverkas genom identifiering och undanröjande av diskriminerande samhällsstrukturer som skapar ojämlikhet och genom att skapa strukturer och tjänster som ökar *delaktigheten*.

Samhällets mottaglighet kan även förbättras genom attitydpåverkan, förbättrad säkerhetskänsla bland människor och ökad interaktion.

Käsitekaavio: [Kotoutumisen edistäminen ja palvelut](#)

5

hyvät väestösuhteet *pl*sv goda relationer *pl* mellan befolkningsgrupper; goda befolkningsrelationer *pl*

määritelmä

väestöryhmien väliset suhteet, jotka perustuvat myönteisiin asenteisiin, toimivaan vuorovaikutukseen, turvallisuuden tunteeseen ja osallistumiseen yhteiskunnassa

definition

relationer mellan befolkningsgrupper som baserar sig på positiva attityder, fungerande samspel, känslan av trygghet samt delaktighet i samhället

Käsitekaavio: [Kotoutumisen edistäminen ja palvelut](#)

6

hyvien väestösuhteiden edistäminensv främjande *n* av goda relationer mellan befolkningsgrupper;
främjande *n* av goda befolkningsrelationer

määritelmä

toiminta, jolla tuetaan *hyvien väestösuhteiden* muodostumista ja kehittymistä

huomautus

Hyvät väestösuhteet edistävät ihmisten välistä luottamusta, *yhdenvertaisuutta* ja yhteenkuuluvuutta. Hyvien väestösuhteiden edistämisen keskeisiä muotoja ovat muun muassa eri väestöryhmien välisiin asenteisiin vaikuttaminen, ihmisten turvallisuuden tunteen lisääminen, väestöryhmien vuorovaikutusta lisäävät ja parantavat toimenpiteet, konfliktinratkaisu- ja sovittelumenetelmien käyttäminen, asuinalueiden eriytymisen ehkäisy sekä eri väestöryhmien *osallisuutta* tukevat toimenpiteet.

definition

verksamhet till stöd för att skapa och utveckla *goda relationer mellan befolkningsgrupper*

anmärkning

Goda relationer mellan befolkningsgrupper främjar förtroende, *likabehandling* och samhörighet mellan människor. Viktiga former för främjande av goda relationer mellan befolkningsgrupper är bland annat påverkan av attityderna mellan befolkningsgrupper, ökad trygghetskänsla bland människor, åtgärder som ökar och förbättrar interaktionen mellan befolkningsgrupperna, användning av metoder för konfliktlösning och medling, förebyggande av segregerade bostadsområden samt åtgärder som stöder olika befolkningsgruppers *delaktighet*.Käsitekaavio: [Kotoutumisen edistäminen ja palvelut](#)

7

kotoutumispalvelu

sv tjänst som stöder integration; integrationsinsats för invandrare

määritelmä

palvelu, jonka tavoitteena on tukea [maahanmuuttajan kotoutumista](#)

definition

tjänst vars syfte är att stötta [integration](#) av [invandrare](#)

Käsittekaavio: [Kotoutumisen edistäminen ja palvelut](#)

8

<kotoutuminen>

alkukartoitus

sv inledande kartläggning

määritelmä

[kotoutumispalvelu](#), jonka avulla viranomainen selvittää yhdessä [maahanmuuttajan](#) kanssa hänen osaamisensa, [kotoutumisen](#) tavoitteensa ja valmiutensa sekä mitä palveluja hän tarvitsee kotoutumisensa tueksi

huomautus

Alkukartoitus tehdään [työttömille työnhakija-asiakkaille](#), toimeentulotuen saajille ja sitä pyytävälle, ja siinä arvioidaan alustavasti työllistymis-, opiskelu- ja muut kotoutumisvalmiudet. Alkukartoituksesta vastaa kunta tai TE-toimisto.

definition

[tjänst som stöder integration](#), i vilken en myndighet tillsammans med en [invandrare](#) kartlägger invandrarans kompetens, integrationsmål och färdigheter samt vilka tjänster hon eller han behöver till stöd för sin [integration](#)

anmärkning

En inledande kartläggning görs för [arbetslösa arbetssökande](#) och dem som får eller ansöker om utkomststöd. Vid kartläggningen ska det göras en preliminär bedömning av invandrarans förutsättningar för sysselsättning, studier och annan integration. Det är kommunen eller arbets- och näringsbyrån som ansvarar för den inledande kartläggningen.

Käsittekaavio: [Kotoutumisen edistäminen ja palvelut](#)

9

<kotoutuminen>

osaamisen tunnistaminen

sv identifiering av kompetens

määritelmä

[maahanmuuttajan](#) työelämä- ja ammatillisten taitojen, oppimisedellytysten ja näiden hyödyntämismahdollisuuksien selvittäminen asiantuntijan tuella

huomautus

Osaamisen tunnistamisessa voidaan hyödyntää useiden eri alojen asiantuntijoiden ammattitaitoa.

definition

utredning tillsammans med en sakkunnig av en [invandrades](#) arbetslivs- och professionella färdigheter och lärandeförutsättningar och hur dessa kan utnyttjas

anmärkning

För identifiering av kompetens kan yrkeskunskapen hos sakkunniga inom flera olika branscher utnyttjas.

Käsittekaavio: [Kotoutumisen edistäminen ja palvelut](#)

10

monikielinen yhteiskuntaperehdytys; monikielinen yhteiskuntaorientaatio

sv samhällsorientering på flera språk

määritelmä

äskettäin maahan tulleelle *maahanmuuttajalle* tarkoitettu *kotoutumispalvelu*, jonka tavoitteena on perehdyttää henkilö omalla äidinkielellään tai muulla hänen hyvin osaamallaan kielellä suomalaisen yhteiskunnan toimintaan

huomautus

Monikielinen yhteiskuntaperehdytys sisältää keskustelua ja vahvistaa maahanmuuttajien ymmärrystä suomalaisesta yhteiskunnasta sekä heidän omista oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan.

definition

tjänst som stöder integrationen av en nyanländ *invandrare* i syfte att på personens modersmål eller ett språk hon eller han kan väl orientera henne eller honom i hur det finländska samhället fungerar

anmärkning

Samhällsorientering på flera språk innefattar samtal och stärker invandrades förståelse av det finländska samhället och av sina egna rättigheter och skyldigheter.

Käsittekaavio: [Kotoutumisen edistäminen ja palvelut](#)

11

<kotoutuminen>

luku- ja kirjoitustaidon koulutus

sv utbildning i läs- och skrivkunnighet

määritelmä

oppivelvollisuusiän ylittäneelle *maahanmuuttajalle* annettava *kotoutumispalvelu*, jonka tavoitteena on saavuttaa toiminnallinen luku- ja kirjoitustaito latinalaisin aakkosin

huomautus

Luku- ja kirjoitustaidon koulutusta annetaan tarvittaessa joko oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksen lukutaitovaiheessa tai vapaan sivistystyön lukutaitokoulutuksessa. Luku- ja kirjoitustaidon koulutuksen tavoitteena on mahdollistaa opintojen jatkaminen esimerkiksi *kotoutumiskoulutuksessa*. Opetus järjestetään Opetushallituksen suositusten mukaisesti.

definition

tjänst som stöder integration för *invandrare* som passerat läropliktsåldern i syfte att uppnå funktionell läs- och skrivkunnighet i det latinska alfabetet

anmärkning

Utbildningen i läs- och skrivkunnighet ges vid behov antingen vid läskunnighetsskedet inom den grundläggande utbildningen för personer som passerat läropliktsåldern eller genom utbildning i grundläggande litteracitet inom det fria bildningsarbetet. Syftet med utbildningen i läs- och skrivkunnighet är att möjliggöra fortsatta studier till exempel inom *integrationsutbildning*. Undervisningen anordnas i enlighet med Utbildningsstyrelsens rekommendationer.

Käsittekaavio: [Kotoutumisen edistäminen ja palvelut](#)

12

kotoutumiskoulutus

sv integrationsutbildning

määritelmä

kotoutumispalvelu, jonka tavoitteena on kehittää oppivelvollisuusiän ylittäneen henkilön suomen tai ruotsin kielen taitoa ja muita kotoutumista edistäviä valmiuksia, jotka tukevat henkilön pääsyä opintoihin ja työelämään sekä osallistumista yhteiskunnan toimintaan

huomautus

Kotoutumiskoulutuksena annetaan 1) suomen tai ruotsin kielen opetusta; 2) ammatillisten ja muiden työelämässä tarvittavien valmiuksien opetusta, ammatillista suunnittelua ja ohjausta jatko-opintoihin, työllistymistä edistäviin palveluihin tai työmarkkinoille; 3) muuta opetusta, joka edistää yhteiskunnallisia valmiuksia. Kotoutumiskoulutuksessa noudatetaan Opetushallituksen laatimia kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteita.

Kotoutumiskoulutuksen kielellisenä tavoitteena on, että henkilö saavuttaa suomen tai ruotsin kielessä toimivan peruskielitaidon. Tätä varten oppivelvollisuusiän ylittäneelle *maahanmuuttajalle* voidaan antaa *luku- ja kirjoitustaidon koulutusta* oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksen lukutaitovaiheessa tai vapaan sivistystyön lukutaitokoulutuksessa. Kotoutumiskoulutus järjestetään pääsääntöisesti työvoimakoulutuksena.

definition

tjänst som stöder integrationen i syfte att hos den som passerat läropliktsåldern utveckla kunskaperna i finska eller svenska och andra integritetsfrämjande färdigheter som stöder personens tillgång till studier och arbetslivet och delaktighet i samhällsverksamhet

anmärkning

Som integrationsutbildning ges 1) undervisning i finska eller svenska, 2) undervisning i yrkesmässiga och andra färdigheter som behövs i arbetslivet, yrkesplanering och yrkesvägledning för fortsatta studier, sysselsättningsfrämjande tjänster eller arbetsmarknaden samt 3) annan undervisning som främjar samhällsfärdigheter. Vid integrationsutbildning följs grunderna i Utbildningsstyrelsens läroplan för integrationsutbildningen.

Det språkliga målet i integrationsutbildningen är att invandraren ska få fungerande elementära språkfärdigheter i finska eller svenska. För detta syfte kan en *invandrare* som passerat läropliktsåldern ges *utbildning i läs- och skrivkunighet* i läskunnighetsskedet i den grundläggande utbildningen för personer som passerat läropliktsåldern eller inom utbildning i grundläggande litteracitet inom det fria bildningsarbetet.

Integrationsutbildningen genomförs i regel som arbetskraftsutbildning.

Käsitekaavio: [Kotoutumisen edistäminen ja palvelut](#)

13

kotoutumissuunnitelma

sv integrationsplan

määritelmä

yksilöllinen *kotoutumisen edistämiseksi* laadittava suunnitelma, jossa viranomainen sopii yhdessä *maahanmuuttajan* kanssa tälle sopivista *kotoutumisen* tavoitteista, palveluista ja palveluihin osallistumisesta

huomautus

Kotoutumissuunnitelmaan voi sisältyä *kotoutumispalveluja* sekä muita palveluja.

Kotoutumissuunnitelman laatiminen edellyttää *oleskelulupaa*, *oleskeluoikeuden rekisteröintiä*, *oleskelukorttia* tai kotikunta- ja väestötietojen rekisteröintiä.

Kotoutumissuunnitelman tarkoituksena on edistää henkilön mahdollisuuksia hankkia riittävä suomen tai ruotsin kielen taito sekä muita suomalaisessa yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja sekä edistää hänen mahdollisuuksiaan osallistua yhdenvertaisena jäsenenä yhteiskunnan toimintaan.

Maahanmuuttajan tulee osallistua kotoutumissuunnitelman laatimiseen ja noudattaa suunnitelmaa, jotta hänellä voisi olla oikeus työttömyysetuuteen tai toimeentulotukeen.

Kotoutumissuunnitelma voidaan päivittää tarpeen mukaan.

definition

personlig plan för *främjande av integrationen*, i vilken en myndighet tillsammans med *invandraren* kommer överens om lämpliga integrationsmål och tjänster och om deltagande i tjänsterna

anmärkning

Integrationsplanen kan innefatta *tjänster som stöder integration* och andra tjänster.

För att en integrationsplan ska utarbetas förutsätts det *uppehållstillstånd*, *registrering av uppehållsrätt*, *uppehållskort* eller registrering av hemkommuns- och befolkningsuppgifter.

Syftet med integrationsplanen är att stödja invandrarens möjligheter att inhämta tillräckliga kunskaper i finska eller svenska och andra kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och arbetslivet och främja invandrarens möjligheter att delta som en likvärdig medlem i samhällsverksamheten.

Invandraren ska delta i arbetet med integrationsplanen och följa planen för att ha rätt till arbetslöshetsförmån eller utkomststöd.

Integrationsplanen kan uppdateras efter behov.

Käsittekaavio: *Kotoutumisen edistäminen ja palvelut*

14

alaikäisen kotoutumissuunnitelma

sv integrationsplan för minderårig

määritelmä

alaikäiselle henkilölle laadittava *kotoutumissuunnitelma*

huomautus

Kotoutumissuunnitelma laaditaan aina alaikäiselle *maahanmuuttajalle*, joka on tullut maahan ilman huoltajaa. Muille alaikäisille maahanmuuttajille kotoutumissuunnitelma laaditaan tarvittaessa.

Alaikäisen kotoutumissuunnitelman tarvetta arvioitaessa huomioidaan yksilölliset olosuhteet, alaikäisen toiveet sekä hänen etunsa ja kehitysvaiheensa. Kotoutumissuunnitelma laaditaan yhdessä alaikäisen ja hänen huoltajansa tai *edustajansa* kanssa.

definition

integrationsplan som utarbetas för minderårig person

anmärkning

En integrationsplan utarbetas alltid för en minderårig *invandrare* som anländer utan vårdnadshavare. För andra minderåriga invandrare utarbetas en integrationsplan vid behov.

När behovet av en integrationsplan bedöms ska den minderårigas individuella omständigheter och önskemål samt hennes eller hans bästa och utvecklingsstadium beaktas. Integrationsplanen utarbetas tillsammans med den minderåriga och hennes eller hans vårdnadshavare eller *företrädare*.

Käsittekaavio: *Kotoutumisen edistäminen ja palvelut*

15

perheen kotoutumissuunnitelma

sv integrationsplan för familj

määritelmä

kotoutumista edistävä suunnitelma, joka laaditaan silloin, kun perheen kokonaistilanne sitä edellyttää ja jossa pyritään ottamaan huomioon perheeseen kuuluvien henkilöiden yksilölliset [kotoutumissuunnitelmat](#) ja muut asiaan liittyvät suunnitelmat

huomautus

Perheen kotoutumissuunnitelma laaditaan erityisesti silloin, kun perheen vanhempien arvioidaan tarvitsevan tukea ja koulutusta lapsen tai nuoren kehitystä tukevaan ja ohjaavaan vanhemmuuteen. Perheen kotoutumissuunnitelman laatiminen ei edellytä, että kaikki perheeseen kuuluvat henkilöt ovat [maahanmuuttajia](#).

Perheen kotoutumissuunnitelmaa laadittaessa arvioidaan tapauskohtaisesti, keiden katsotaan kuuluvan perheeseen. Eri laeissa, kuten ulkomaalaislaissa ([301/2004](#)), esitetään erilaisia rajoituksia sille, ketkä katsotaan perheenjäseniksi.

definition

integrationsfrämjande plan som utarbetas om familjens helhetssituation förutsätter det och i vilken familjemedlemmarnas personliga [integrationsplaner](#) och andra relevanta planer i mån av möjlighet beaktas

anmärkning

En integrationsplan för en familj utarbetas särskilt om föräldrarna i familjen bedöms behöva stöd och utbildning för att stödja och vägleda barnets eller den unga personens utveckling. Alla familjemedlemmar behöver inte vara [invandrare](#) för att en integrationsplan ska utarbetas för familjen.

När en integrationsplan utarbetas för en familj görs en individuell bedömning av vem som anses tillhöra familjen. Olika begränsningar fastställs i olika lagar, såsom utlänningslagen ([301/2004](#)), om vem som betraktas som familjemedlem.

Käsittekaavio: [Kotoutumisen edistäminen ja palvelut](#)

16

<kotoutuminen>

perustietoaineistosv basinformationsmaterial *n*

määritelmä

[maahanmuuttajille](#) suunnattu tietoaineisto, joka sisältää keskeisiä asioita suomalaisesta yhteiskunnasta

huomautus

Perustietoaineisto annetaan [kotoutumisen edistämiseksi](#) oleskelulupapäätöksen tiedoksiannon, [oleskeluoikeuden rekisteröinnin](#), [oleskelukortin](#) myöntämisen tai kotikunta- ja väestötietojen rekisteröinnin yhteydessä.

Perustietoaineisto on saatavilla useilla eri kielillä.

definition

informationsmaterial avsett för [invandrare](#), vilket innehåller viktig information om det finländska samhället

anmärkning

Basinformationsmaterialet ges för [främjande av integration](#) i samband med delgivning av beslut om [uppehållstillstånd](#), [registrering av uppehållsrätt](#), beviljande av [uppehållskort](#) eller registrering av hemkommuns- och befolkningsuppgifter.

Basinformationsmaterialet finns att få på flera olika språk.

Käsittekaavio: [Kotoutumisen edistäminen ja palvelut](#)

2 Kotoutumiseen liittyvät henkilöroolit

2 Personroller gällande integration

17

omainen

sv anhörig

määritelmä

henkilö, jolla on sukulaisuuteen, adoptioon, avio- tai avoliittoon tai rekisteröityyn parisuhteeseen perustuva suhde tarkastelun kohteena olevaan henkilöön

huomautus

Omaisina ovat esimerkiksi puoliset, vanhemmat, isovanhemmat, lapset ja sisarukset sekä adoptiovanhemmat ja -lapset.

definition

person som har ett på släktskap, adoption, äktenskap, samboförhållande eller registrerat partnerskap baserat förhållande till den som är föremål för en undersökning

anmärkning

Till exempel makar, föräldrar, mor- och farföräldrar, barn och syskon samt adoptivföräldrar och -barn är anhöriga.

Käsittekaavio: [Kotoutumiseen liittyvät henkilöroolit](#)

18

<julkiset työllisyyspalvelut>

työtön työnhakija-asiakas; työtön työnhakija <säädöksissä>

sv arbetslös arbetssökande

määritelmä

työnhakija-asiakas, joka on laissa säädettyjen kriteerien mukaisesti työtön

huomautus

Työtön työnhakija-asiakas hakee ansiotyötä ja työnhakuaan tukevia työllisyyspalveluja. Hänen on mahdollista saada esimerkiksi työttömyysetuutta ja tiettyjä vain työttömille työnhakija-asiakkaille suunnattuja työllisyyspalveluja tai tukia.

Osa [kotoutumispalveluista](#) on rajattu vain työttömille työnhakija-asiakkaille. Työttömyysetuudet ovat tärkeitä toimeentulon turvaajia kotoutumispalveluihin osallistumisen aikana.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa ([916/2012](#)) ja työttömyysturvalaissa ([1290/2002](#)) määritetään ne kriteerit, joiden perusteella työttömälle työnhakija-asiakkaalle asetetut edellytykset täyttyvät kyseisissä laeissa.

Ruotsin termi arbetslös arbetssökande vastaa työtöntä työnhakijaa. Kun halutaan korostaa asiakkuutta, voidaan käyttää ilmausta kund som är arbetslös arbetssökande.

Suomenkieliset termit ja määritelmä on lainattu Työllisyyspalvelujen sanaston luonnoksesta 15.12.2020.

definition

arbetssökande som är arbetslös enligt de lagstadgade kriterierna

anmärkning

En arbetslös arbetssökande söker förvärvsarbete och sysselsättningstjänster som stöder arbetssökningen. Hon eller han kan exempelvis få arbetslöshetsförmån och vissa sysselsättningstjänster eller stöd som enbart är avsedda för kunder som är arbetslösa arbetssökande.

Vissa [tjänster som stöder integration](#) har begränsats enbart till kunder som är arbetslösa arbetssökande. Arbetslöshetsförmånerna är viktiga medel för att trygga utkomsten vid deltagande i tjänster som stöder integration.

I lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice ([916/2012](#)) och lagen om utkomstskydd för arbetslösa ([1290/2002](#)) fastställs kriterierna utifrån vilka de krav som ställs på arbetslösa arbetssökande uppfylls i lagarna i fråga.

Det finska begreppet motsvaras på svenska av arbetslös arbetssökande. Vill man betona kundrelationen kan man använda uttrycket kund som är arbetslös arbetssökande.

Käsittekaavio: [Kotoutumiseen liittyvät henkilöroolit](#)

19

vieraskielinen

mieluummin kuin: muunkielinen

sv främmandespråkig; person med främmande språk som modersmål

määritelmä

Suomessa asuva henkilö, joka on rekisteröinyt äidinkielekseen jonkin muun kielen kuin suomen, ruotsin, pohjoissaamen, inarinsaamen tai koltansaamen

huomautus

Vieraskielinen-käsitettä käytetään ensisijaisesti tilastoinnissa. Muissa yhteyksissä vieraskielinen-käsitettä on syytä käyttää harkiten, koska käyttö voi olla toiseuttavaa tai syrjivää.

Ruotsinkielinen termi främmandespråkig on sanasanainen käänös, jota on syytä käyttää harkiten.

definition

person som bor i Finland och har registrerat något annat språk än finska, svenska, nordsamiska, enaresamiska eller skoltsamiska som sitt modersmål

anmärkning

Begreppet främmandespråkig används främst för statistikföring. I andra sammanhang bör ordet användas återhållsamt eftersom det kan vara andrafierande eller diskriminerande.

Det svenska ordet främmandespråkig är en direktöversättning och bör användas återhållsamt.

Käsittekaavio: [Kotoutumiseen liittyvät henkilöroolit](#)

20

ulkomaan kansalainen

ei: ulkomaalainen

sv utländsk medborgare

inte: utlänning

määritelmä

henkilö, joka on muun valtion kuin Suomen kansalainen

huomautus

Ulkomaalainen-termiä ei pidä käyttää silloin, kun viitataan henkilön kansalaisuuteen.

Ulkomaan kansalainen -käsitettä käytetään esimerkiksi tilastoinnissa.

definition

medborgare i någon annan stat än Finland

anmärkning

Termen utlänning ska inte användas när det som åsyftas är personens medborgarskap.

Begreppet utländsk medborgare används till exempel för statistikföring.

Käsittekaavio: [Kotoutumiseen liittyvät henkilöroolit](#)

21

ulkomaalaistaustainen

sv person med utländsk bakgrund

määritelmä

henkilö, joka on itse muuttanut maahan tai jonka molemmat vanhemmat tai ainoa tiedossa oleva vanhempi on syntynyt Suomen ulkopuolella

huomautus

Ulkomaalaistaustainen-käsitettä käytetään ensisijaisesti tilastoinnissa. Muissa yhteyksissä ulkomaalaistaustainen-käsitettä on syytä käyttää harkiten, koska käyttö voi olla toiseuttavaa tai syrjivää.

Ulkomailla adoptoitujen lasten osalta adoptiovanhemmat rinnastetaan biologisiksi vanhemmiksi, joten Suomessa syntyneiden henkilöiden ulkomailla adoptoimaa lasta ei pidetä ulkomaalaistaustaisena.

definition

person som själv har invandrat eller vars bägge föräldrar eller enda kända förälder har fötts i något annat land än Finland

anmärkning

Begreppet person med utländsk bakgrund används främst för statistikföring. I andra sammanhang bör begreppet användas återhållsamt eftersom det kan vara andrafierande eller diskriminerande.

I fråga om barn som adopterats från utlandet likställs adoptivföräldrarna med biologiska föräldrar, varvid barn som adopterats från utlandet av föräldrar som fötts i Finland inte anses ha utländsk bakgrund.

Käsittekaavio: [Kotoutumiseen liittyvät henkilöroolit](#)

22

turvapaikanhakija

sv asylsökande

määritelmä

henkilö, joka hakee kansainvälistä suojelua ja [oleskeluoikeutta](#) vieraasta valtiosta

huomautus

Jos turvapaikanhakija saa kansainvälistä suojelua ja sen myötä turvapaikan, hän saa pakolaisaseman ja pakolaisasemaan perustuvan oleskeluluvan. Turvapaikanhakijalle voidaan myöntää [oleskelulupa](#) myös muuten kuin pakolaisaseman perusteella.

definition

person som söker internationellt skydd och [uppehållsrätt](#) i en främmande stat

anmärkning

Om en asylsökande får internationellt skydd och därigenom asyl, får hon eller han flyktingstatus och [uppehållstillstånd](#) baserat på sin flyktingstatus. En asylsökande kan beviljas uppehållstillstånd även på andra grunder än flyktingstatus.

Käsittekaavio: [Kotoutumiseen liittyvät henkilöroolit](#)

23

maahanmuuttaja; maahanmuuttanut

sv invandrare; invandrad; nyanländ

määritelmä

ulkomailla syntynyt henkilö, joka ei ole Suomen kansalainen, mutta asuu Suomessa ja on saanut [oleskeluoikeuden](#)

huomautus

Termejä tulee käyttää vain sellaisissa tilanteissa, joissa termillä on selittävää arvoa (esimerkiksi tilastoissa). Monissa tilanteissa esimerkiksi henkilön asuinpaikka tai ammatti voi olla merkittävämpi kuin se, onko hän muuttanut maahan.

Termejä ei tule käyttää viitattaessa henkilöihin, joiden oletetaan olevan maahanmuuttajia esimerkiksi nimensä, ulkonäkönsä tai äidinkielenensä perusteella tai henkilöihin, joille maahanmuuttajuus ei ole olennainen osa identiteettiä esimerkiksi siksi, että muutosta on kulunut pitkä aika.

Vrt. myös [turvapaikanhakija](#).

Ruotsinkielistä termiä invandrad voi käyttää invandrare-termin tilalla. Termiä invandrare käytetään erityisesti säädöksissä, mutta termillä katsotaan olevan negatiivinen sävy. Ruotsinruotsissa käytetään myös termiä nyanlända invandrare lainsäädännössä.

definition

utrikes född person som inte är finsk medborgare men bor i Finland och har fått [uppehållsrätt](#)

anmärkning

Termerna ska enbart användas i sammanhang där de har förklaringsvärde (till exempel i statistik). I många sammanhang kan en persons bostadsort eller yrke vara viktigare än huruvida personen invandrat till landet.

Termerna ska inte användas för att åsyfta personer som antas vara invandrare exempelvis på grund av sitt namn, sitt utseende eller sitt modersmål eller personer för vilka invandrarskapet inte är en viktig del av identiteten till exempel för att invandringen skett för länge sedan.

Jfr också [asylsökande](#).

Termen invandrad är ett alternativ till invandrare. Termen invandrare används särskilt i författningar men tycks ha en viss negativ klang. I Sverige används också termen nyanlända invandrare i lagstiftningen.

Käsitekaaviot: [Kotoutumiseen liittyvät henkilöroolit](#) ja [Oleskeluoikeus](#)

24

kansainvälistä suojelua saava

sv person som får internationellt skydd; person som beviljats internationellt skydd

määritelmä

henkilö, jolla on pakolaisasema tai voimassa oleva [oleskelulupa](#) toissijaisen suojelun tai humanitaarisen suojelun perusteella

huomautus

Kun henkilölle myönnetään kansainvälistä suojelua Suomesta, hän saa [oleskeluoikeuden](#) Suomeen.

Suomessa pakolaisasemasta säädetään ulkomaalaislaissa ([301/2004](#)). Vuonna 2016 ulkomaalaislaista poistettiin humanitaarista suojelua koskeva säädös, eikä humanitaarista suojelua enää myönnetä [turvapaikanhakijoille](#).

definition

person som har flyktingstatus eller ett gällande [uppehållstillstånd](#) på basis av alternativt skydd eller humanitärt skydd

anmärkning

När en person beviljas internationellt skydd i Finland får hon eller han [uppehållsrätt](#) i Finland.

I Finland regleras flyktingstatusen i utlänningslagen ([301/2004](#)). År 2016 slopades bestämmelsen om humanitärt skydd ur utlänningslagen, och [asylsökande](#) beviljas inte längre humanitärt skydd.

Käsitekaavio: [Kotoutumiseen liittyvät henkilöroolit](#)

25

pakolainen

sv flykting

määritelmä

kansalaisuusvaltionsa tai entisen pysyvän asuinmaansa ulkopuolella oleskeleva henkilö, jolla on perustellusti aihetta pelätä joutuvansa kansalaisuusvaltiossaan tai entisessä pysyvässä asuinmaassaan vainotuksi alkuperän, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen vuoksi ja jolle on vainon perusteella myönnetty pakolaisasema

huomautus

Pakolaisaseman saa henkilö, jolle jokin valtio antaa turvapaikan tai jonka YK:n pakolaisjärjestö (UNHCR) katsoo olevan pakolainen.

Yleiskielessä sanaa pakolainen voidaan käyttää myös laajemmassa merkityksessä, jolloin sillä viitataan vainon vuoksi pakenevien henkilöiden lisäksi ihmisiin, jotka ovat joutuneet pakenemaan joko maan sisäisesti tai toiseen maahan esimerkiksi aseellisen selkkauksen, laajalle levinneen väkivallan, ihmisoikeusloukkausten, luonnonkatastrofien tai muiden tällaisten ilmiöiden seurausten välttämiseksi.

definition

person som med anledning av välgrundad fruktan för förföljelse på grund av sin ras, religion, nationalitet, tillhörighet till viss samhällsgrupp eller politiska åskådning vistas utanför sitt medborgarskapsland eller sitt tidigare vanliga vistelseland och som på grund av förföljelsen beviljats flyktingstatus

anmärkning

Flyktingstatus beviljas personer som ges asyl i någon stat eller som FN:s flyktingorgan (UNHCR) betraktar som flyktingar.

I allmänspråket kan ordet flykting också användas i vidare bemärkelse, och åsyftar då förutom dem som flyr undan förföljelse även människor som tvingats fly antingen inom landet eller till ett annat land till exempel undan följderna av väpnade konflikter, utbrett våld, människorättskränkningar, naturkatastrofer eller andra liknande fenomen.

Käsitekaavio: [Kotoutumiseen liittyvät henkilöroolit](#)

26

kiintiöpakolainen; uudelleensijoitettu pakolainen

sv kvotflykting; vidarebosatt flykting

määritelmä

YK:n pakolaisjärjestön tunnistama [pakolainen](#), joka siirretään maasta, josta hän on hakenut suojelua, kolmanteen maahan, joka on myöntänyt hänelle [oleskeluluvan](#) kansainvälisen suojelun perusteella

huomautus

Suomessa eduskunta päättää vuosittain valtion talousarvion hyväksymisen yhteydessä, kuinka monta kiintiöpakolaista Suomi sitoutuu ottamaan.

definition

person som betraktas som [flykting](#) av FN:s flyktingorgan och som flyttas från det land där hon eller han sökt skydd till ett tredje land som beviljat [uppehållstillstånd](#) på basis av internationellt skydd

anmärkning

I Finland beslutar riksdagen årligen i samband med godkännandet av statsbudgeten om hur många kvotflyktingar Finland förbinder sig att ta emot.

Käsitekaavio: [Kotoutumiseen liittyvät henkilöroolit](#)

27

paluumuuttaja

sv återflyttare; återinvandrare; återvandrare

määritelmä

maahanmuuttaja, joka on saanut *oleskeluoikeuden* Suomeen, koska on entinen Suomen kansalainen, syntyperäisen Suomen kansalaisen jälkeläinen tai on kuulunut Inkerin siirtoväkeen tai palvellut Suomen armeijassa vuosina 1939–1945

huomautus

Yleisessä kielenkäytössä paluumuuttajaksi voidaan kutsua myös nykyistä Suomen kansalaista, joka muuttaa takaisin Suomeen asuttuaan ulkomailla.

definition

invandrare som fått *uppehållsrätt* i Finland för att hon eller han är en före detta finsk medborgare, avkomling till en infödd finsk medborgare eller har hört till den förflyttade befolkningen från Ingermanland eller tjänstgjort i finska armén åren 1939–1945

anmärkning

I allmänspråket kan även en nuvarande finsk medborgare som flyttat tillbaka till Finland efter att ha bott utomlands kallas återflyttare.

Käsittekaavio: [Kotoutumiseen liittyvät henkilöroolit](#)

28

<kotoutuminen>

edustaja

sv företrädare

määritelmä

henkilö, jolla on lakien määrittelemien toimintamallien mukainen oikeus käyttää huoltajalle kuuluvaa puhevaltaa alaikäisen *turvapaikanhakijan* tai *maahanmuuttajan* puolesta, joka on tullut maahan ilman huoltajaa

huomautus

Alaikäiselle turvapaikanhakijalle, *oleskeluluvan* pakolaiskiintiössä saaneelle lapselle sekä tilapäistä suojelua saavalle ihmiskaupan uhriksi joutuneelle lapselle määrätään edustaja, jos lapsi on Suomessa ilman huoltajaa tai muuta laillista edustajaa. Myös muulle oleskeluluvan saaneelle lapselle, joka on Suomessa ilman huoltajaa tai muuta laillista edustajaa, voidaan määrätä edustaja.

Ilman huoltajaa Suomeen tullut alaikäinen tarvitsee edustajan, joka voi käyttää huoltajalle kuuluvaa puhevaltaa, koska Suomen lainsäädännön lähtökohta on, että alle 18-vuotiaat ovat oikeudellisesti vajaavaltaisia ja tarvitsevat siksi jonkun käyttämään puolestaan huoltajalle kuuluvaa puhevaltaa viranomaiskäsitelyissä esimerkiksi tuomioistuimissa. Alaikäisellä henkilöllä voi olla rinnakkainen puhevalta edustajan kanssa.

Edustajan kelpoisuudesta, tehtävistä ja edustamisen toimintamallista säädetään kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetussa laissa (746/2011) ja kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa (1386/2010).

definition

person som har rätt att föra den talan som ankommer på vårdnadshavaren i de förfaranden som fastslås i lagen för en minderårig *asylsökande* eller *invandrare* som kommit till landet utan vårdnadshavare

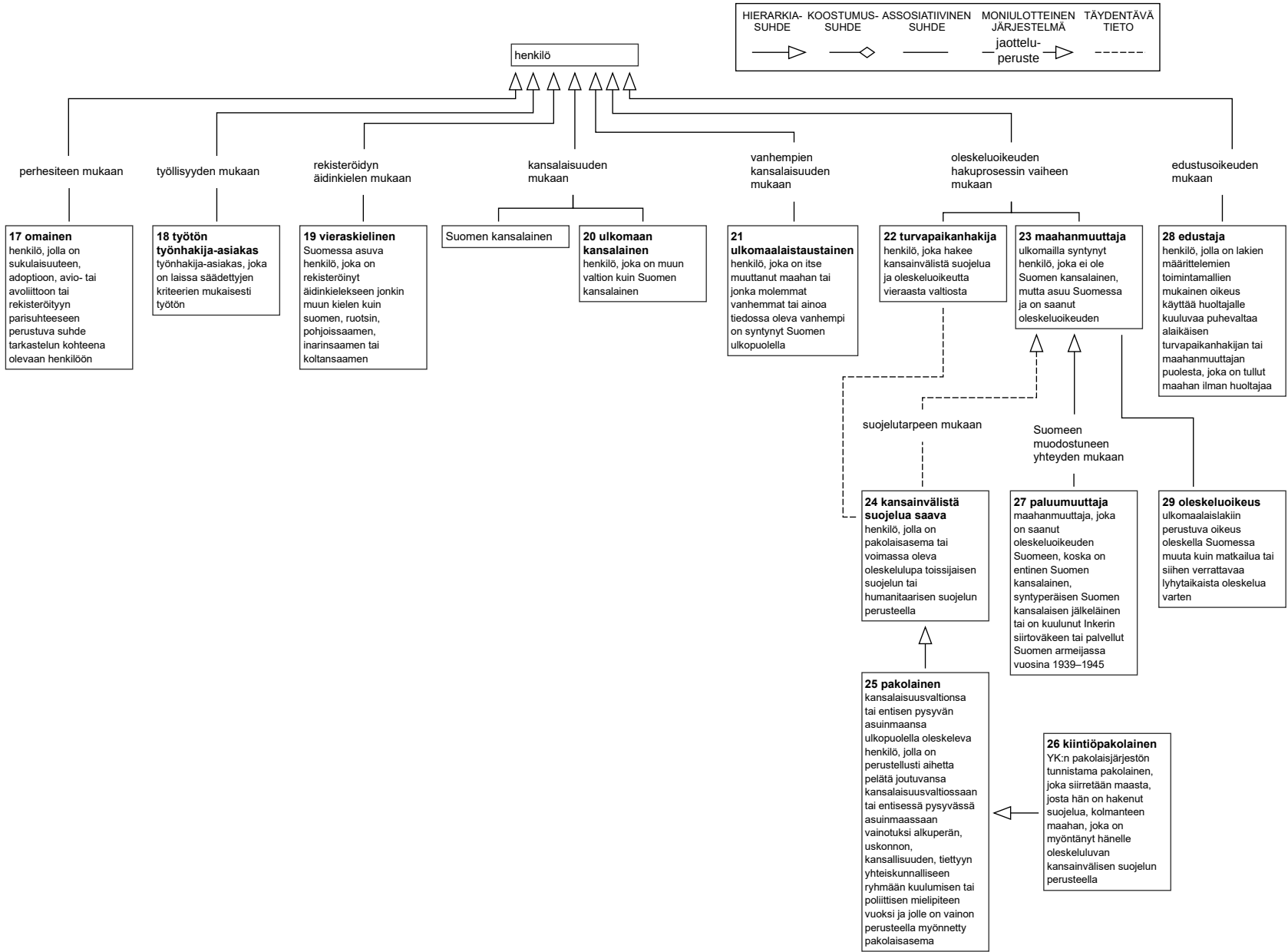
anmärkning

Minderåriga asylsökande, barn som fått *uppehållstillstånd* inom flyktingkvoten och barn som blivit offer för människohandel och får tillfälligt skydd förordnas en företrädare om barnet befinner sig i Finland utan vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare. Också andra barn som fått *uppehållstillstånd* och befinner sig i Finland utan vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare kan förordnas en företrädare.

En minderårig person som kommit till Finland utan vårdnadshavare behöver en företrädare som kan föra den talan som ankommer på vårdnadshavaren, eftersom utgångspunkten för Finlands lagstiftning är att personer under 18 år är juridiskt omyndiga och därför behöver någon som för den talan som ankommer på vårdnadshavaren i myndighetshandläggning exempelvis i domstol. En minderårig person kan ha en med företrädaren parallell rätt att föra talan.

Om företrädarens behörighet och uppgifter och förfarandena för företrädande föreskrivs i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel (746/2011) och lagen om främjande av integration (1386/2010).

Käsittekaavio: [Kotoutumiseen liittyvät henkilöroolit](#)

3 Oleskeluoikeus

3 Uppehållsrätt

29

oleskeluoikeus

sv uppehållsrätt

määritelmä

ulkomaalaislakiin perustuva oikeus oleskella Suomessa muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten

huomautus

Oleskeluoikeudesta Suomessa säädetään ulkomaalaislaissa ([301/2004](#)).

Pohjoismaiden, Euroopan unionin, Liechtensteinin tai Sveitsin kansalaisten tulee rekisteröityä oleskeluoikeutta varten. Muille kuin Pohjoismaiden, Euroopan unionin, Liechtensteinin tai Sveitsin kansalaisille voidaan myöntää ulkomaalaislain mukainen [oleskelulupa](#) muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten. Oleskelulupa todistetaan oleskelulupakortilla tai Pohjoismaiden, Euroopan unionin, Liechtensteinin tai Sveitsin kansalaisten perheenjäsenten (jotka eivät itse ole Pohjoismaiden, Euroopan unionin, Liechtensteinin tai Sveitsin kansalaisia) tapauksessa [oleskelukortilla](#).

Eri laeissa esitetään erilaisia rajoituksia sille, ketkä katsotaan perheenjäseniksi.

Oleskeluoikeuden kohdalla noudatetaan ulkomaalaislakia, jonka mukaan perheenjäseneksi katsotaan Suomessa asuvan henkilön avio- tai avopuoliso, rekisteröidyn parisuhteen osapuoli tai alle 18-vuotias naimaton lapsi, jonka huoltaja Suomessa asuva henkilö, tämän avio- tai avopuoliso tai rekisteröidyn parisuhteen osapuoli on, tai Suomessa asuvan alaikäisen lapsen huoltaja.

definition

rätt baserad på utlänningslagen att vistas i Finland i något annat syfte än turism eller därmed jämförbar kortvarig vistelse

anmärkning

Om uppehållsrätt i Finland föreskrivs i utlänningslagen ([301/2004](#)).

En medborgare i Norden, Europeiska unionen, Liechtenstein eller Schweiz ska registrera sig för att ha uppehållsrätt. Andra än medborgare i Norden, Europeiska unionen, Liechtenstein eller Schweiz kan beviljas uppehållsrätt enligt utlänningslagen för vistelse i något annat syfte än turism eller därmed jämförbar kortvarig vistelse. Uppehållstillståndet styrks med uppehållstillståndskort eller, i fråga om familjemedlemmar till medborgare i Norden, Europeiska unionen, Liechtenstein eller Schweiz, med [uppehållskort](#).

Olika begränsningar fastställs i olika lagar om vem som betraktas som familjemedlem. I fråga om uppehållsrätten gäller utlänningslagen, enligt vilken som familjemedlemmar ska anses vara maken, sambon eller den registrerade partnern till en i Finland bosatt person eller ett ogift barn under 18 år vars vårdnadshavare den i Finland bosatta personen eller dennes make, sambo eller registrerade partner är, eller vårdnadshavaren till ett i Finland bosatt minderårigt barn.

Käsitekaaviot: [Kotoutumiseen liittyvät henkilöroolit](#) ja [Oleskeluoikeus](#)

30

oleskeluoikeuden rekisteröinti

sv registrering av uppehållsrätt

määritelmä

rekisteröinti, jolla vahvistetaan Pohjoismaiden, Euroopan unionin, Liechtensteinin tai Sveitsin kansalaisen [oleskeluoikeus](#) Suomessa

huomautus

Pohjoismaiden kansalaisen täytyy rekisteröidä oleskeluoikeutensa Digi- ja väestötietoviraston palvelupisteessä, jos hän aikoo oleskella Suomessa yli kuusi kuukautta.

Euroopan unionin, Liechtensteinin tai Sveitsin kansalaisen täytyy rekisteröidä oleskeluoikeutensa Maahanmuuttovirastossa, jos hän aikoo oleskella Suomessa yli kolme kuukautta.

definition

registrering för att bestyrka [uppehållsrätten](#) i Finland för en medborgare i Norden, Europeiska unionen, Liechtenstein eller Schweiz

anmärkning

En nordisk medborgare ska registrera sin uppehållsrätt vid ett serviceställe hos Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata om hon eller han tänker vistas i Finland över sex månader.

En medborgare i Europeiska unionen, Liechtenstein eller Schweiz ska registrera sin uppehållsrätt hos Migrationsverket, om hon eller han tänker vistas i Finland över tre månader.

Käsittekaavio: [Oleskeluoikeus](#)

31

oleskelulupa

sv uppehållstillstånd *n*

määritelmä

lupa, jonka perusteella muulla kuin Pohjoismaiden, Euroopan unionin, Liechtensteinin tai Sveitsin kansalaisella on oikeus oleskella Suomessa muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten

huomautus

Oleskelulupa on joko määräaikainen tai pysyvä. Se voidaan myöntää esimerkiksi työntöön, elinkeinonharjoittamiseen, opiskelun, kansainvälisen suojelun tai perhesiteen perusteella.

Oleskelulupa mahdollistaa myös toistuvan maahan saapumisen.

Oleskelulupakortti on todistus oleskeluluvasta, mutta se ei ole virallinen henkilöllisyystodistus.

definition

tillstånd som ger andra än medborgare i Norden, Europeiska unionen, Liechtenstein eller Schweiz rätt att i något annat syfte än turism eller därmed jämförbar kortvarig vistelse vistas i landet

anmärkning

Ett uppehållstillstånd är antingen tidsbegränsat eller permanent. Det kan till exempel beviljas på basis av arbete, näringsidkande, studier, internationellt skydd eller familjeband. Ett uppehållstillstånd gör det också möjligt att upprepade gånger resa in i landet.

Ett uppehållstillståndskort är ett intyg över uppehållstillstånd men är inget officiellt identitetsbevis.

Käsittekaavio: [Oleskeluoikeus](#)

32

oleskelukorttisv uppehållskort *n*

määritelmä

todistus [oleskeluoikeudesta](#), joka voidaan myöntää Pohjoismaiden, Euroopan unionin, Liechtensteinin tai Sveitsin kansalaisen perheenjäsenelle, joka ei itse ole Pohjoismaiden, Euroopan unionin, Liechtensteinin tai Sveitsin kansalainen

huomautus

Eri laeissa esitetään erilaisia rajoituksia sille, ketkä katsotaan perheenjäseniksi.

Oleskeluoikeuden kohdalla noudatetaan ulkomaalaislakia ([301/2004](#)), jonka mukaan perheenjäseneksi katsotaan Suomessa asuvan henkilön avio- tai avopuoliso, rekisteröidyn parisuhteen osapuoli tai alle 18-vuotias naimaton lapsi, jonka huoltaja Suomessa asuva henkilö, tämän avio- tai avopuoliso tai rekisteröidyn parisuhteen osapuoli on, tai Suomessa asuvan alaikäisen lapsen huoltaja.

Suomessa oleskelukortin myöntää Maahanmuuttovirasto. Oleskelukortti ei ole virallinen henkilöllisyystodistus.

definition

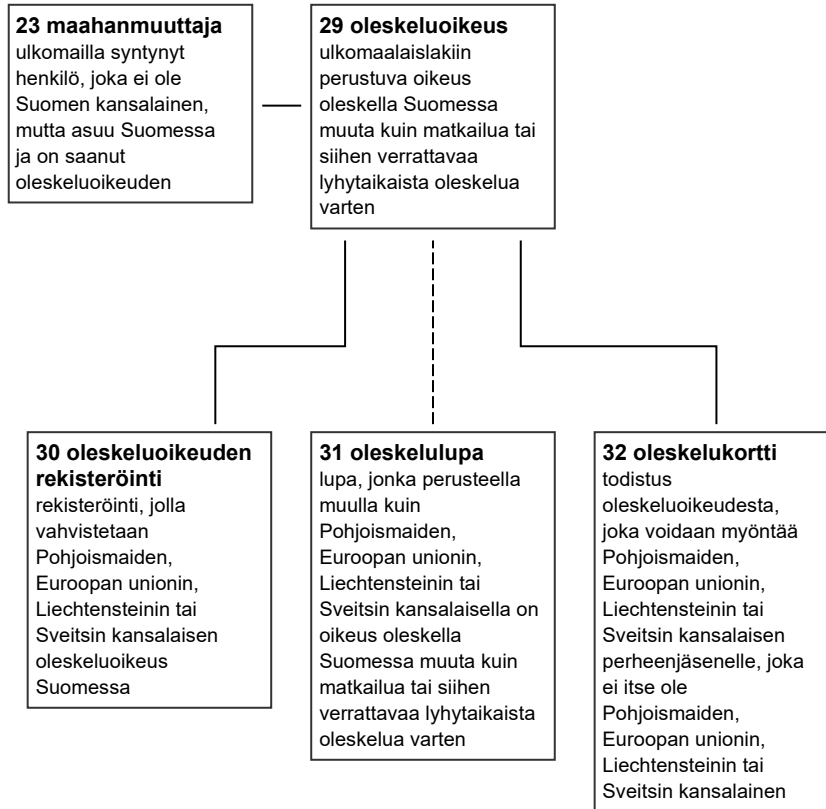
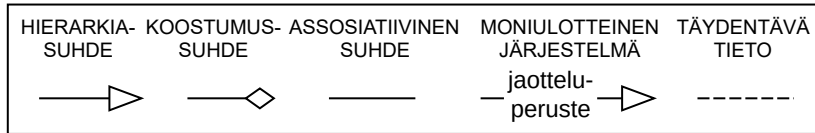
intyg över [uppehållsrätt](#), vilket kan beviljas familjemedlemmar till medborgare i Norden, Europeiska unionen, Liechtenstein eller Schweiz och som inte själva är medborgare i Norden, Europeiska unionen, Liechtenstein eller Schweiz

anmärkning

Olika begränsningar fastställs i olika lagar om vem som betraktas som familjemedlem. I fråga om uppehållsrätten gäller utlänningslagen ([301/2004](#)), enligt vilken man som familjemedlem ska anse vara maken, sambon eller den registrerade partnern till en i Finland bosatt person samt ett ogift barn under 18 år vars vårdnadshavare den i Finland bosatta personen eller dennes make, sambo eller registrerade partner är, eller vårdnadshavaren till ett i Finland bosatt minderårigt barn.

I Finland beviljas uppehållskort av Migrationsverket. Ett uppehållskort är inte ett officiellt identitetsbevis.

Käsitokaavio: [Oleskeluoikeus](#)

Käsitekaavio 3. Oleskeluoikeus.

4 Yhdenvertaisuus, osallisuus ja syrjintä

4 Likabehandling, delaktighet och diskriminering

33

yhdenvertaisuus

sv likabehandling; jämlikhet (2)

määritelmä

tila, jossa ihmiset ovat tarkasteltavan tavoitteen tai toiminnan suhteen keskenään samanarvoisessa asemassa

huomautus

Suomen perustuslain (731/1999) mukaan yhdenvertaisuus tarkoittaa sitä, että ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan henkilöön liittyvän syyn, kuten sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan tai vammaisuuden, perusteella. Perustuslaissa yhdenvertaisuus kattaa myös sukupuolten tasa-arvon.

Viranomaisilla on lakisääteinen velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta toiminnassaan ja viranomaisilla on oltava toiminnallinen yhdenvertaisuussuunnitelma yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Perustuslain lisäksi yhdenvertaisuudesta säädetään erityislainsäädännössä, erityisesti yhdenvertaisuuslaissa (1325/2014) ja naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetussa laissa (609/1986). Yhdenvertaisuuslain tavoitteena on edistää yhdenvertaisuutta ja ehkäistä syrjintää sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa. Yhdenvertaisuuslaissa säädetään *syrjinnän* kielloista muun henkilöön liittyvän syyn kuin sukupuolen perusteella. Kielletyt syrjintäperusteet ovat ikä, alkuperä, kansalaisuus, kieli, uskonto, vakaumus, mielipide, poliittinen toiminta, ammattiyhdistystoiminta, perhesuhteet, terveydentila, vammaisuus, seksuaalinen suuntautuminen sekä muu henkilöön liittyvä syy. Naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetussa laissa säädetään sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin ja sukupuolen ilmaisuun perustuvan syrjinnän kiellosta ja sukupuolten tasa-arvon edistämisestä.

definition

tillstånd där människor intar sinsemellan jämbördiga positioner i förhållande till målet eller verksamheten i fokus

anmärkning

Enligt Finlands grundlag (731/1999) betyder jämlikhet (2) att ingen utan godtagbart skäl får särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp. Begreppet jämlikhet (2) i grundlagen omfattar även jämställdhet mellan könen.

Myndigheterna har lagstadgad skyldighet att inom sin verksamhet främja likabehandling och de ska ha en operativ likabehandlingsplan för främjande av likabehandling.

Om likabehandling föreskrivs förutom i grundlagen även i speciallagstiftningen, särskilt i diskrimineringslagen (1325/2014) och lagen om jämställdheten mellan kvinnor och män (609/1986). Syftet med diskrimineringslagen är såväl att främja likabehandling som att förbättra rättsskyddet för den som utsätts för *diskriminering*. I diskrimineringslagen fastställs förbud mot diskriminering av andra omständigheter som gäller en enskild som person än hennes eller hans kön. De förbjudna diskrimineringsgrunderna är ålder, ursprung, nationalitet, språk, religion, övertygelse, åsikt, politisk verksamhet, fackföreningsverksamhet, familjeförhållanden, hälsotillstånd, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller någon annan omständighet som gäller den enskilda som person. I lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män föreskrivs om förbud mot diskriminering på grund av kön, könsidentitet eller könsuttryck och om främjande av jämställdhet mellan könen.

Käsitekaavio: [Yhdenvertaisuus, osallisuus ja syrjintä](#)

34

tosiasiallinen yhdenvertaisuus

sv faktisk likabehandling; faktisk jämlikhet

määritelmä

yhdenvertaisuus, joka toteutuu lopputulosten suhteen kaikille erilaisista lähtökohdista ja mahdollisuuksista riippumatta

huomautus

Tosiasiallinen yhdenvertaisuus voi tarkoittaa sitä, että samanlaisen kohtelun periaatteesta poiketaan yhdenvertaisen lopputuloksen saavuttamiseksi. Käytännössä yhdenvertaisuus voi toteutua erilaisten ihmisten erilaisena kohteluna.

Tosiasiallista yhdenvertaisuutta edistetään esimerkiksi **positiivisen erityiskohtelun**, toiminnallisen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnittelun sekä kohtuullisten mukautusten, kuten tarpeellisten apuvälineiden, keinoin.

definition

likabehandling som förverkligas i resultatens oberoende av alla olika utgångspunkter och möjligheter

anmärkning

Faktisk likabehandling kan betyda avvikande från principen om lika bemötande för att uppnå ett jämlikt resultat. I praktiken kan likabehandling förverkligas som olika behandling av olika människor.

Faktisk likabehandling främjas till exempel genom **positiv särbehandling**, funktionell jämställdhets- och likabehandlingsplanering samt rimliga anpassningar, såsom nödvändiga hjälpmedel.

Käsittekaavio: **Yhdenvertaisuus, osallisuus ja syrjintä**

35

positiivinen erityiskohtelu

sv positiv särbehandling

määritelmä

ihmisten oikeasuhtainen erilainen kohtelu, jonka tarkoituksena on **tosiasiallisen yhdenvertaisuuden** turvaaminen

huomautus

Positiivinen erityiskohtelu on oikeutettua vain siinä määrin kuin se on välttämätöntä tosiasiallisen yhdenvertaisuuden saavuttamiseksi.

Positiivinen erityiskohtelu turvaa tosiasiallista yhdenvertaisuutta erityistoimenpiteillä, jotka parantavat haavoittuvassa asemassa olevien väestöryhmien asemaa ja olosuhteita.

definition

proportionerlig särbehandling av människor i syfte att trygga **faktisk jämlikhet**

anmärkning

Positiv särbehandling är endast berättigad i den mån som det är nödvändigt för att uppnå faktisk jämlikhet.

Positiv särbehandling tryggar faktisk jämlikhet genom särskilda åtgärder som förbättrar ställning och omständigheter för utsatta befolkningsgrupper.

Käsittekaavio: **Yhdenvertaisuus, osallisuus ja syrjintä**

36

tasa-arvo; tasa-arvoisuus

sv jämlikhet (1); jämställdhet

määritelmä

tila, jossa ihmisten poliittiset ja sosiaaliset oikeudet, mahdollisuudet ja resurssit ovat jakautuneet tasapuolisesti

huomautus

Tasa-arvolla viitataan yleisimmin sukupuolten tasa-arvoon. Siitä säädetään naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetussa laissa (609/1986).

Tasa-arvo eroaa *yhdenvertaisuudesta* siten, että tasa-arvolla tarkoitetaan esimerkiksi tasaista vallan, resurssien ja hyvinvoinnin jakaantumista yhteiskunnassa, kun taas yhdenvertaisuudessa on usein kyse yksilötason oikeudellisesta kysymyksestä. Vaikka tasa-arvoa käytetään toisinaan yhdenvertaisuuden synonyymina, tällaista käyttöä tulisi välttää väärinkäsitysten ehkäisemiseksi.

Ruotsiksi käytetään termiä jämställdhet viittaamaan sukupuolten tasa-arvoon ja termiä jämlikhet, kun viitataan määritelmän mukaiseen käsitteeseen.

definition

tillstånd där människors politiska och sociala rättigheter, möjligheter och resurser är jämnt fördelade

anmärkning

Den finska termen tasa-arvo används oftast för jämställdhet mellan könen. Om jämställdhet föreskrivs i lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män (609/1986).

Jämlikhet (1) skiljer sig från *likabehandling* genom att begreppet till exempel avser jämlik samhällsfördelning av resurser och välfärd, medan likabehandling ofta handlar om en juridisk fråga på individnivå. Även om den finska termen tasa-arvo ibland används som synonym till yhdenvertaisuus, bör detta undvikas för att förebygga missförstånd.

På svenska används termen jämställdhet för att åsyfta jämställdhet mellan könen och termen jämlikhet för att åsyfta det begrepp som definieras här.

Käsittekaavio: [Yhdenvertaisuus, osallisuus ja syrjintä](#)

37

<yhteisöllisyys>

osallisuus

sv delaktighet

määritelmä

kokemus kuulumisesta itselle merkitykselliseen yhteisöön ja mahdollisuus vaikuttaa omaan elämään ja yhteisöön

huomautus

Osallisuus edellyttää, että ihmisellä on käytössään riittävät aineelliset, tiedolliset ja taidolliset resurssit, mahdollisuus tehdä omaa elämää koskevia päätöksiä sekä ylläpitää sosiaalisesti merkityksellisiä ja tärkeitä suhteita.

definition

erfarenhet av tillhörighet i en gemenskap som personen själv upplever som betydelsefulla och möjligheten att påverka sitt eget liv och sitt samhälle

anmärkning

Delaktighet förutsätter att individen har tillräckliga materiella, kunskapsmässiga och färdighetsmässiga resurser samt möjlighet att fatta beslut om sitt eget liv och att upprätthålla meningsfulla och viktiga relationer.

Käsittekaavio: [Yhdenvertaisuus, osallisuus ja syrjintä](#)

38

<yhteiskunta>

moninaisuus; monimuotoisuus

mieluummin kuin: diversiteetti

sv mångfald; diversitet

määritelmä

tila, jossa ihmisillä on tunnistettu olevan erilaisia ominaisuuksia ja piirteitä

huomautus

Moninaisuuteen vaikuttavia tekijöitä ovat muun muassa ikä, sukupuoli, alkuperä, kansalaisuus, kieli, uskonto, vakaumus, mielipide, koulutus, perhesuhteet, terveydentila, toimintarajoitteisuus, seksuaalinen suuntautuminen sekä poliittinen ja taloudellinen asema.

definition

tillstånd där människors konstaterats ha olika egenskaper och drag

anmärkning

Faktorer som bidrar till mångfald är bland andra ålder, kön, ursprung, nationalitet, språk, religion, övertygelse, åsikt, utbildning, familjeförhållanden, hälsotillstånd, funktionsnedsättningar, sexuell läggning samt politisk och ekonomisk ställning.

Käsitekaavio: [Yhdenvertaisuus, osallisuus ja syrjintä](#)

39

rakenteellinen rasismi

sv strukturell rasism; institutionell rasism

määritelmä

järjestelmä, jossa politiikka, institutionaaliset käytännöt, kulttuuri ja muut normit ylläpitävät yhteiskunnallisia valta-asetelmia, joissa tietyt ihmisryhmät ovat toisia ihmisryhmiä alempiarvoisemmassa asemassa

huomautus

Rakenteellinen rasismi perustuu näkemykseen, jonka mukaan tietty ihmisryhmä on alempiarvoinen esimerkiksi etnisen alkuperän, ihonvärin, kansalaisuuden, kulttuurin, äidinkielen tai uskonnon perusteella. Rakenteellinen rasismi voi tulla esiin yhteiskunnan eri alueilla esimerkiksi yhteiskunnan rakenteissa tai yksilöiden ja ryhmien välisenä tahallisenä tai tiedostamattomana ennakkoluuloihin ja pelkoihin perustuvana käytöksenä. Rakenteellinen rasismi aiheuttaa eriarvoistumista ja vahingoittaa koko yhteiskuntaa.

Rakenteellinen rasismi voi johtaa [rakenteelliseen syrjintään](#).

definition

system inom vilket politiken, institutionella praxis, kulturen och andra normer upprätthåller samhällliga maktkonstellationer där vissa grupper har en lägre position än andra

anmärkning

Strukturell rasism baserar sig på ett synsätt där vissa grupper är mindre värda till exempel på grund av etnicitet, hudfärg, nationalitet, kultur, modersmål eller religion. Strukturell rasism kan ta sig uttryck i olika delar av samhället, till exempel i samhällets strukturer eller som avsiktligt eller omedvetet beteende mellan individer och grupper baserat på fördomar och rädsla. Strukturell rasism orsakar ojämlikhet och skadar samhället som helhet.

Strukturell rasism kan leda till [strukturell diskriminering](#).

Käsitekaavio: [Yhdenvertaisuus, osallisuus ja syrjintä](#)

40

syrijintä

sv diskriminering

määritelmä

henkilön kohtelevinen muita huonommin ilman hyväksyttävää syytä joidenkin henkilöön liittyvien tekijöiden perusteella

huomautus

Syrjintää voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavien henkilöön liittyvien tekijöiden perusteella: ikä, sukupuoli, sukupuoli-identiteetti, seksuaalinen suuntautuminen, perhesuhteet, asuinpaikka, etninen tai kansallinen alkuperä, kansalaisuus, kieli, toimintarajoitteisuus, terveydentila ja sosioekonominen asema.

Viranomaisen on pyrittävä ehkäisemään ennakolta mahdollista syrjintää muun muassa yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmien avulla. Syrjinnän estäminen on organisaation vastuulla.

Syrjintä voi aiheuttaa eriarvoisuutta.

Positiivinen erityiskohtelu ei ole syrjintää.

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) tavoitteena on edistää *yhdenvertaisuutta* ja ehkäistä syrjintää sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa. Yhdenvertaisuuslaissa säädetään syrjinnän kielloista muun henkilöön liittyvän syyn kuin sukupuolen perusteella. Naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetussa laissa (609/1986) säädetään sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin ja sukupuolen ilmaisuun perustuvan syrjinnän kielloista ja sukupuolten tasa-arvon edistämisestä.

definition

bemötande av en person sämre än andra utan godtagbar anledning på grund av omständigheter som gäller den enskilde som person

anmärkning

Diskriminering kan till exempel undersökas utifrån följande omständigheter som gäller den enskilde som person: ålder, kön, könsidentitet, sexuell läggning, familjeförhållanden, bostadsort, etnicitet eller ursprung, nationalitet, språk, funktionsnedsättning, hälsotillstånd och socioekonomisk ställning.

Myndigheterna ska eftersträva att förebygga eventuell diskriminering bland annat genom jämställdhets- och likabehandlingsplaner. Organisationen ansvarar för att motverka diskriminering.

Diskriminering kan föda ojämlikhet.

Positiv särbehandling är inte diskriminering.

Syftet med diskrimineringslagen (1325/2014) är såväl att främja *likabehandling* som att förbättra rättsskyddet för den som utsätts för diskriminering. I diskrimineringslagen fastställs förbud mot diskriminering av andra omständigheter som gäller en enskild som person än hennes eller hans kön. I lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män (609/1986) föreskrivs om förbud mot diskriminering på grund av kön, könsidentitet eller könsuttryck och om främjande av jämställdhet mellan könen.

Käsitekaavio: *Yhdenvertaisuus, osallisuus ja syrjintä*

41

välillinen syrjintä; epäsuora syrjintä

sv indirekt diskriminering

määritelmä

syrjintä, jossa näennäisesti yhdenvertainen sääntö, peruste tai käytäntö saattaa jonkun muita huonompaan asemaan

huomautus

Välillistä syrjintää voi olla esimerkiksi se, että työhönotossa edellytetään erinomaista suomen kielen taitoa, vaikka se ei ole työssä suoriutumisen kannalta välttämätöntä, tai että ainoa palvelukanava on verkkopalvelu.

definition

diskriminering där en skenbart jämlik regel, motivering eller praxis försätter någon i en sämre position än andra

anmärkning

Ett exempel på indirekt diskriminering är att man i samband med rekrytering kräver utmärkta kunskaper i finska, även om det inte är nödvändigt för arbetet, eller att en nättjänst är den enda servicekanalen som finns.

Käsittekaavio: [Yhdenvertaisuus, osallisuus ja syrjintä](#)

42

välitön syrjintä; suora syrjintä

sv direkt diskriminering

määritelmä

syrjintä, jossa henkilöä kohdellaan huonommin kuin toista henkilöä on kohdeltu, kohdellaan tai kohdeltaisiin vertailukelpoisessa tilanteessa

huomautus

Välitöntä syrjintää on esimerkiksi se, että elinkeinonharjoittaja kieltäytyy päästämästä tummaihoista henkilöä liiketiloihinsa.

definition

diskriminering som innebär att en person bemöts sämre än någon annan bemöts, har bemötts eller skulle bemötas i motsvarande situation

anmärkning

Ett exempel på direkt diskriminering är att en näringsidkare nekar någon med svart hy tillträde till en affärslokal.

Käsittekaavio: [Yhdenvertaisuus, osallisuus ja syrjintä](#)

43

rakenteellinen syrjintä; institutionaalinen syrjintä

sv strukturell diskriminering; institutionell diskriminering

määritelmä

syrjintä, joka ilmenee eriarvoistavina tekoina yhteiskunnan toiminnassa

huomautus

Rakenteellista syrjintää voi esiintyä muun muassa työelämään, koulutukseen ja palveluiden toteutukseen liittyvissä sopimuksissa, toimintatavoissa ja lainsäädännössä, joita erilaisissa organisaatioissa noudatetaan.

Rakenteellinen syrjintä voi vaikuttaa siihen, miten yhteiskunnallisia aiheita otetaan esiin mediassa sekä siihen, miten viranomaiset käyttävät käsitteitä ja miten käsitteet vaikuttavat viranomaisten toimintaan. Esimerkiksi työnhakijan vierasperäisen nimen on osoitettu vaikuttavan keskeisesti siihen, kuinka usein työnhakija saa kutsun työhaastatteluun. Vastaava ilmiö on osoitettu muun muassa vuokra-asuntomarkkinoilla.

definition

diskriminering som visar sig i form av ojämlikt agerande inom samhällsverksamhet

anmärkning

Strukturell diskriminering kan bland annat förekomma i avtal, verksamhetssätt och lagstiftning som gäller arbetslivet, utbildning eller tjänster och som följs inom olika organisationer.

Strukturell diskriminering kan inverka på hur samhällseliga frågor tas upp i media och på hur myndigheterna använder begrepp och hur begreppen påverkar myndigheternas agerande. Exempelvis har namn av främmande ursprung hos arbetssökande påvisats inverka centralt på hur ofta en arbetssökande kallas till arbetsintervjuer. Motsvarande fenomen har påvisats förekomma bland annat på hyresbostadsmarknaden.

Käsittekaavio: [Yhdenvertaisuus, osallisuus ja syrjintä](#)

44

moniperusteinen syrjintä

sv flerfaldig diskriminering; diskriminering på flera grunder; multipel diskriminering

määritelmä

syrjintä, jossa henkilöä kohdellaan yhtäaikaaisesti kahden tai useamman tekijän perusteella huonommin kuin toista henkilöä

huomautus

Moniperusteista syrjintää on esimerkiksi se, että maahanmuuttajanaista syrjitään työnhakutilanteessa sekä alkuperänsä että sukupuolensa perusteella.

Moniperusteisen syrjinnän tunnistaminen edellyttää intersektionaalista tarkastelutapaa.

Vrt. *intersektionaalisuus*.

definition

diskriminering som innebär att en person bemöts sämre än någon annan på grund av en eller flera faktorer samtidigt

anmärkning

Flerfaldig diskriminering betyder till exempel att en invandrarkvinna som söker jobb diskrimineras både på grund av sitt ursprung och sitt kön.

Ett intersektionellt grepp krävs för att flerfaldig diskriminering ska identifieras.

Jfr *intersektionalitet*.

Käsittekaavio: [Yhdenvertaisuus, osallisuus ja syrjintä](#)

45

intersektionaalisuus

sv intersektionalitet

määritelmä

tarkastelutapa, jossa monien tekijöiden katsotaan vaikuttavan samanaikaisesti yksilöön ja hänen asemoitumiseensa yhteiskunnallisissa valtasuhteissa

huomautus

Intersektionaalisen ajattelutavan mukaan vain yhtä tekijää, kuten esimerkiksi sukupuolta, yhteiskuntaluokkaa, ikää, etnistä taustaa, toimintakykyä tai seksuaalista suuntautumista, ei voida analysoida erillään muista. Intersektionaalisuudessa arvioidaan sekä eriarvoistavia että etuoikeuttavia tekijöitä. *Tasa-arvon* ja *yhdenvertaisuuden* edistäminen edellyttää, että eri tekijöiden vaikutusta tarkastellaan myös suhteessa toisiinsa.

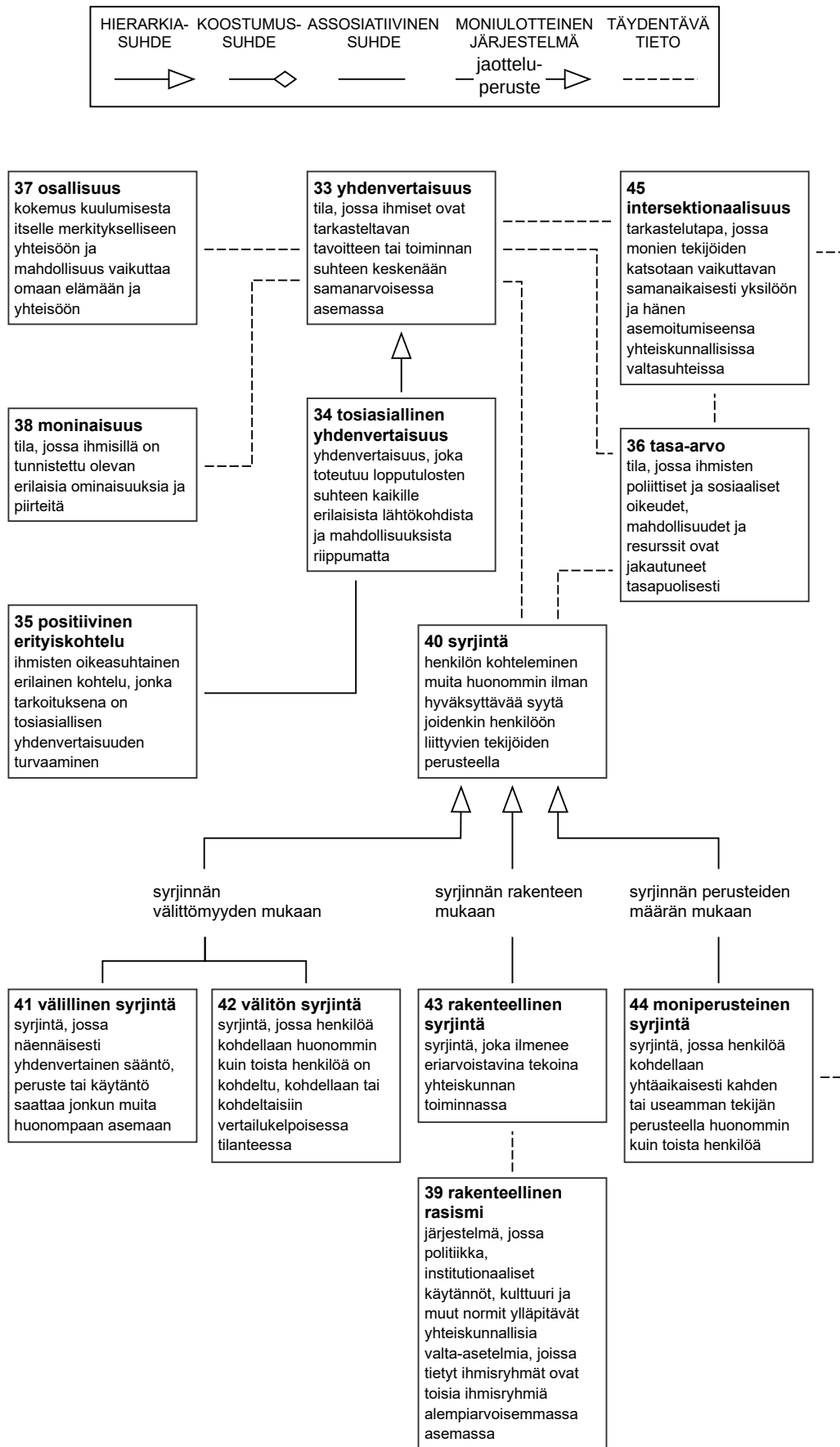
definition

betraktelsesätt där många faktorer samtidigt anses utöva sitt inflytande över en person och hennes eller hans position i maktförhållandena i samhället

anmärkning

Enligt intersektionellt tänkande kan inte en enskild faktor, såsom kön, samhällsklass, ålder, etnicitet, funktionsförmåga eller sexuell läggning, analyseras separat från andra faktorer. Inom intersektionalitet beaktas såväl privilegier som faktorer som genererar ojämlikhet. För att *jämlikhet (1)* och *likabehandling* ska kunna främjas, krävs det att olika faktorer inverkan även synas i förhållande till varandra.

Käsitekaavio: [Yhdenvertaisuus, osallisuus ja syrjintä](#)

Käsitekaavio 4. Yhdenvertaisuus, osallisuus ja syrjintä.

Svenskt register

Numren i registret anger term-postnumren.

anhörig	17	intersektionalitet	45
arbetslös arbetssökande	18	invandrad	23
asylsökande	22	invandrare	23
basinformationsmaterial	16	jämlikhet (1)	36
delaktighet	37	jämlikhet (2)	33
direkt diskriminering	42	jämställdhet	36
diskriminering	40	kvotflykting	26
diskriminering på flera grunder	44	likabehandling	33
diversitet	38	multipl diskriminering	44
faktisk jämlikhet	34	mångfald	38
faktisk likabehandling	34	nyanländ	23
flerfaldig diskriminering	44	person med främmande språk som modersmål ..	19
flykting	25	person med utländsk bakgrund	21
främjande av goda befolkningsrelationer	6	person som beviljats internationellt skydd	24
främjande av goda relationer mellan befolkningsgrupper	6	person som får internationellt skydd	24
främjande av integration	2	positiv särbehandling	35
främjande av samhällets mottaglighet	4	registrering av uppehållsrätt	30
främmandespråkig	19	registrering av uppehållsrätt	30
företrädare	28	samhällets mottaglighet	3
goda befolkningsrelationer	5	samhällsorientering på flera språk	10
goda relationer mellan befolkningsgrupper	5	strukturell diskriminering	43
identifiering av kompetens	9	strukturell rasism	39
indirekt diskriminering	41	tjänst som stöder integration	7
inledande kartläggning	8	uppehållskort	32
institutionell diskriminering	43	uppehållsrätt	29
institutionell rasism	39	uppehållstillstånd	31
integration	1	utbildning i läs- och skrivkunnighet	11
integrationsinsats för invandrare	7	utländsk medborgare	20
integrationsplan	13	utlänning	20
integrationsplan för familj	15	vidarebosatt flykting	26
integrationsplan för minderårig	14	återflyttare	27
integrationsutbildning	12	återinvandrare	27
		återvandrare	27

Suomenkielinen hakemisto

Hakemiston numerot viittaavat termitietuenumeroihin.

alaikäisen kotoutumissuunnitelma	14	oleskeluoikeus	29
alkukartoitus	8	omainen	17
diversiteetti	38	osaamisen tunnistaminen	9
edustaja	28	osallisuus	37
epäsuora syrjintä	41	pakolainen	25
hyvien väestösuhteiden edistäminen	6	paluumuuttaja	27
hyvät väestösuhteet	5	perheen kotoutumissuunnitelma	15
institutionaalinen syrjintä	43	perustietoaineisto	16
intersektionaalisuus	45	positiivinen erityiskohtelu	35
kansainvälistä suojelua saava	24	rakenteellinen rasismi	39
kiintiöpakolainen	26	rakenteellinen syrjintä	43
kotouttaminen	2	suora syrjintä	42
kotoutuminen	1	syrjintä	40
kotoutumisen edistäminen	2	tasa-arvo	36
kotoutumiskoulutus	12	tasa-arvoisuus	36
kotoutumispalvelu	7	tosiasiallinen yhdenvertaisuus	34
kotoutumissuunnitelma	13	turvapaikanhakija	22
luku- ja kirjoitustaidon koulutus	11	työtön työnhakija	18
maahanmuuttaja	23	työtön työnhakija-asiakas	18
maahanmuuttanut	23	ulkomaalainen	20
monikielinen yhteiskuntaorientaatio	10	ulkomaalaistaustainen	21
monikielinen yhteiskuntaperehdytys	10	ulkomaan kansalainen	20
monimuotoisuus	38	uudelleensijoitettu pakolainen	26
moninaisuus	38	vieraskielinen	19
moniperusteinen syrjintä	44	välillinen syrjintä	41
muunkielinen	19	välitön syrjintä	42
oleskelukortti	32	yhdenvertaisuus	33
oleskelulupa	31	yhteiskunnan vastaanottavuuden edistäminen	4
oleskelulupakortti; ks. oleskelulupa.....	31	yhteiskunnan vastaanottavuus	3
oleskeluoikeuden rekisteröinti	30		

Kotoutumisen sanasto: 1. laitos

Verkkajulkaisu
ISSN 1797-3562
ISBN 978-952-327-931-5

Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi
Julkaisumyynti: vnjulkaisumyynti.fi